

Управління освіти Луцької міської ради
Міський методичний кабінет
Комунальний заклад
«Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20
Луцької міської ради Волинської області»

Тетяна Денисюк

Формування творчого потенціалу педагогів у системі методичної роботи

Методичні рекомендації

Луцьк, 2019

УДК 37.091.12

Ф 79

Формування творчого потенціалу педагогів у системі методичної роботи: методичні рекомендації/ Т.Ю. Денисюк. – Луцьк, 2019. – 124 с.

Укладач: Денисюк Тетяна Юріївна, заступник директора з НВР комунального закладу «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20 Луцької міської ради Волинської області»

Рецензенти:

С.В. Куляк, завідувач ММК управління освіти Луцької міської ради

В.Ю. Коляно, директор комунального закладу «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20 Луцької міської ради Волинської області»

У методичних рекомендаціях висвітлено науково-теоретичні і практичні матеріали з формування позитивної мотивації до самоосвіти та розвитку творчої компетентності вчителя. Представлена система методичної роботи мотивує педагогів до професійного зростання, їх творчого розвитку. Рекомендації містять матеріали із впровадження в практику роботи інноваційних технологій.

Адресовано адміністраціям освітніх закладів, керівникам методичних об'єднань, педагогічним працівникам.

Розглянуто і схвалено на засіданні науково-методичної ради комунального закладу «Луцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №20 Луцької міської ради Волинської області» (протокол № 3 від 05.12.2018 року)

Зміст

Вступ.....	4
1. Розвиток творчого потенціалу педагогів у системі методичної роботи школи.....	10
1.1. Дослідження розвитку творчої особистості педагога в науковій та методичній літературі	10
1.2. Система методичної роботи для розвитку творчості педагогічних працівників закладу загальної середньої освіти	17
1.3. Упровадження в практику роботи інноваційних технологій як одного із засобів розвитку творчості педагогів (з досвіду роботи творчо активних педагогів)	29
1.3.1. Упровадження НУШ. Інтегрований та діяльсний підхід у навчальної діяльності. Інтегрований курс «Я досліджую світ». Ми підприємливі. Що вміють підприємливі люди.....	32
1.3.2. Використання технології «Карта знань». Інтегрований урок математики, фізики, біології «Площі правильних многокутників. Розумні бджоли».....	40
1.3.3. Використання технології «Сторітеллінг». Бінарний урок історії України та української літератури «Людина і Час. Людина понад Часом. Час повз людину не пройде» (за творами В. Лиса «Століття Якова» та Н. Гуменюк «Вересові меди»).....	50
1.3.4. Упровадження інклюзивної освіти. Корекційно-розвиткове заняття «Баламетрика» за інноваційною методикою Ф. Белгау	67
2. Використання активних та інтерактивних форм методичної роботи.....	72
2.1. Ділова гра з елементами тренінгу «Від творчого педагога до творчої дитини».....	75
2.2. Ефективність використання технології «Карта думок» в освітньому процесі. Засідання творчої групи	93
2.3. Школа молодого педагога «Становлення молодого вчителя — основа розвитку школи». Тренінгове заняття «Мотивація навчальної діяльності учня як необхідна складова роботи вчителя».....	102
3. Висновки	115
4. Використана література	118
5. Додатки.....	120

Вступ

....Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору...**ЗАКОН УКРАЇНИ Про освіту** (прийняття 05.09.2017; набрання чинності 28.09.2017)

Провідною в освіті стала концепція розвитку людини як особистості,

формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації людини компетентностей, що і зазначено в законі України про освіту. В Україні, як і у всьому

світі, набирає ваги так зване покоління Y або «діти тисячоліття». На підході покоління Z. Наступного року підуть до школи діти, які народилися після 2012 року. Вони не обов'язково будуть поділяти наші погляди. Якими будуть першокласники? Якою б не була відповідь, маємо запропонувати майбутнім поколінням українців школу, яка буде для них сучасною.

Нелегкі завдання ставить перед вчителями НУШ.. Природно, що, бажаючи досягти окреслених завдань швидко й без помилок, учителі та учасники освітнього процесу обирають найефективніші шляхи: системне впровадження передового педагогічного досвіду, використання інноваційних технологій навчання. Учителю відведено провідну роль у втіленні інновацій. Завдання вчителя сьогодні – відібрати зі своїх методичних надбань усе прогресивне і змінити, модернізувати, трансформувати освітній процес так, щоб забезпечити розвиток мислення, розумових творчих здібностей учнів. Це зумовлює не тільки кращі результати в навчанні, а й сприяє вихованню дитини як особистості.

Сучасна школа зумовлює необхідність актуалізації змісту освітнього процесу, технологій становлення особистості учня, як суб'єкта і проектувальника життя, створення проектно-життєвого простору, спрямованого на розвиток і саморозвиток компетентної, конкурентоспроможної особистості, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни. Сучасна школа має захистити й підтримати дитину, виробити в неї життєздатність, озброїти механізмами і технологіями розробки життєвих стратегій та проектів.

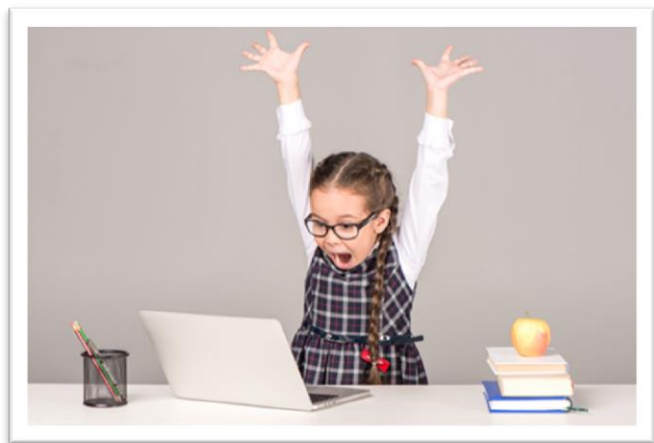
Уже запрацювала Нова українська школа. Вимоги часу зумовили розроблення Концептуальних засад реформування середньої освіти – документа, який проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення

навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей.

В умовах реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року проголошують побудову освіти усіх рівнів з максимальним урахуванням індивідуальних фізичних, психологічних, інтелектуальних особливостей дитини кожної вікової групи.

Серед ключових компонентів Нової української школи є:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації дитини в суспільстві;
- наскрізний процес виховання, спрямований на формування соціально-моральних цінностей;
- педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;
- дитиноцентризм, орієнтація на потреби учня в освітньому процесі;
- нова структура школи, що сприятиме засвоєнню нового змісту і формуванню життєвих компетентностей;
- сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби й технології навчання учнів, освітян і батьків у закладі освіти та поза його межами.

21 лютого 2018 р., Кабінет міністрів України затвердив новий Стандарт початкової освіти. Саме за ним уже цього навчального року

навчаються усі перші класи. Державний стандарт проголошує збереження цінностей дитинства, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей, формуванню дослідницького ставлення до навколишнього світу.

Чинні вимоги до якості освітнього процесу доповнюються показниками, що відповідають пріоритетам нового Державного стандарту і передбачають реалізацію ідеї інтеграції; дослідницький підхід до формування умінь; конструювання знань, а не їх відтворення; організацію пошуку інформації з різних джерел; розвиток критичного мислення, творчості; досягнення загальних очікуваних результатів через поступ за конкретними очікуваними результатами тощо.

Головна ідея нового Стандарту – навчання, побудоване на компетентностях. Нагадаємо, що закон “Про освіту” дає таке визначення компетентності: “динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність”. Простими словами це – здатність використовувати знання і навички у своєму житті.

У законі передбачені наступні компетентності:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;

- математична компетентність;
- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Значна увага приділяється формуванню наскрізних умінь учнів. Переплетення ключових компетентностей та наскрізних вмінь забезпечують цілісний розвиток особистості на різних рівнях освіти.

У Державному стандарті загальної освіти, що ґрунтується на засадах компетентнісного підходу, поняття міжпредметна компетентність визначається як “здатність учня застосувати щодо

міжпредметного кола проблем знання, уміння, навички, способи діяльності та ставлення, які належать до певного кола навчальних предметів і предметних галузей”.

1. Розвиток творчого потенціалу педагогів у системі методичної роботи

1.1. Дослідження розвитку творчої особистості педагога в науковій та методичній літературі

Педагогічна творчість була й залишається в центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Сучасний стан соціально-педагогічної практики характеризується значним попитом на педагогічну творчість освітян. У психолого-педагогічних дослідженнях (В.І.Андрєєв, Т.С.Альтшуллер, В.А.Канвалик, Н.В.Кузьміна, В.А.Моляко та ін.) та на практиці в працях (Ш.О.Амонашвілі, А.А.Дашевська, С.М.Лисенкова) з'ясовано, що саме творча особистість педагога є визначним фактором виявлення та розвитку творчих можливостей вихованців.

І.М.Дичківська вважає педагогічну творчість обов'язковим компонентом інноваційної педагогічної діяльності. На думку науковця, інноваційна педагогічна діяльність – це заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну та розвиток освітнього процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нових знань, формування якісно іншої педагогічної практики.

Педагогічна творчість – це прийняття і здійснення педагогом оптимальних нестандартних рішень у змінних умовах освітнього процесу.

За визначенням В.О.Сухомлинського, педагогічна творчість – це бачення людиною свого внутрішнього світу, передусім свого розуму, свого напруження інтелектуальних сил, свого розуміння і

творення краси в наслідках своєї праці, своїх зусиль. Процес творчості характерний тим, що творець своєю діяльністю і її наслідками справляє величезний вплив на тих, хто перебуває поряд з ним. Практика доводить, що високий рівень розвитку творчої активності педагога є найважливішою умовою формування творчої активності учня.

Вітчизняною та зарубіжною наукою накопичено певний досвід у розробці основних теоретичних передумов проблеми формування творчої особистості. Ю.М.Кулюткін виділяє серед важливих якостей творчої особистості наступні:

1. Прагнення до самореалізації. Одна з вищих потреб особистості, яка виявляється в реалізації власних творчих сил і здібностей, в постійному зростанні та збагаченні власних внутрішніх можливостей, у підвищенні своєї професійної діяльності, в орієнтації на загальнолюдські цінності.

2. Захоплення справою як покликанням. Висока зацікавленість справою, якою займається людина, ототожнення себе зі своєю справою, глибока задоволеність нею і, разом з тим, постійна готовність удосконалювати справу.

3. Аутентичність особистості. Щира та відверта позиція щодо ставлення до себе та інших, небажання ховатися за умовними масками, ховати свої спрямування, думки і переконання, власні індивідуальні особливості.

4. Незалежність щодо суджень. Здатність особистості до висловлювання власних суджень, не пристосовуючись до думки інших, повна самостійність в оцінках.

5. Впевненість у власних силах. Оцінка своїх сил і можливостей адекватна досвіду: вибір цілей і задач, які людина здатна вирішувати на високому рівні якості, відсутність невиправданої тривожності під час вибору та реалізації цілей.

6. Індивідуальність і гнучкість. Здатність до самостійної постановки цілей, а також зміни їх залежно від умов діяльності, вести інших за собою, бути оригінальним і неупередженим під час вирішення проблем, які виникають.

7. Критичність і високий ступінь рефлексії. Постійна увага до адекватності власних дій і вчинків, нетерпимість до недоліків і непродуманих рішень, уміння вчитися на помилках, постійний аналіз та осмислення власної діяльності.

8. Дитяча сприйнятливність і відкритість у ставленні до нового. Поєднання зрілої думки з дитячою свіжістю сприйняття.

Дослідженням проблеми творчої особистості педагога займаються українські вчені Н.В.Кічук, С.О.Сисоєва, які вважають, що творча особистість характеризується спрямованістю на творчість, інтелектуальну активність.

Творчість (за словником з філософії) – це процес людської діяльності, який створює якісно нові матеріальні та духовні цінності.

В.О.Сухомлинський відмічав, що «творчість – це не сума знань, а особлива спрямованість інтелекту, особливий взаємозв'язок між інтелектуальним життям особистості та проявом її сил в активній діяльності».

Л.С.Виготський зазначав: «звичайно, найвищий вияв творчості досі доступний лише небагатьом обдарованим геніям...людства, але

у повсякденному житті, що оточує нас, творчість є необхідною умовою існування, і все, що виходить за межі рутини і в чому є хоча б йота нового, зобов'язане своїм походженням творчого процесу людини».

А.Маслоу назвав здатність до творчості найбільш універсальною характеристикою людини.

Існують два критерії творчості:

- 1) новизни результату або способу діяльності;
- 2) якості процесів мислення й уяви, що характеризуються як креативність.

Креативність – загальна здібність людини, її здатність до творчості, комплекс інтелектуальних та особистісних якостей, що сприяє становленню і прояву творчості.

Найважливіші риси педагогічної креативності:

- пошуково-проблемний стиль мислення;
- проблемне бачення;
- розвинена творча уява, фантазія;
- специфічні особисті якості (допитливість, самостійність, цілеспрямованість, готовність до ризику), а також специфічні провідні мотиви (творчий інтерес, захопленість творчим процесом, прагнення досягти результату, необхідність реалізувати себе).

Е.Фромм запропонував визначення поняття творчості як здатності людини дивуватися і пізнавати, уміти знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду.

Творчість не завжди вчасно виявляється і розвивається. Навіть володіння особистістю певними знаннями не гарантує її готовності до творчості. Для цього потрібна рушійна сила, яку науковці називають «творчим потенціалом». Слово «потенціал» у перекладі з латині означає «можливість», «потужність».

Творчий потенціал – це сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, що виражає готовність удосконалювати педагогічну діяльність, а також наявність внутрішніх засобів і методів, які забезпечують цю готовність. Особливістю педагогічної творчості є те, що педагог реалізує свої особистісні і професійні творчі потенції засобом творення особистості дитини, а розвиток його творчого потенціалу зумовлений розвитком творчого потенціалу вихованця.

Т.М.Третяк стверджує, що основою творчого потенціалу людини є такі чинники:

- інформація, обізнаність людини щодо розв'язання актуальної проблеми;
- прийоми, методи, способи, стратегії, необхідні для розв'язання проблеми;
- мотивація, воля, впевненість людини в собі.

Специфіка полягає в тому, що об'єктом педагогічної творчості є особистість дитини, а результатом – формування цієї особистості. На педагогічну творчість впливають фактори, які важко прогнозувати. Можна виділити основні рівні професійної діяльності педагога у його спробі досягти високого творчого результату:

- рівень самосвідомості. Він включає оцінку власних можливостей, яка може виражатись в усвідомленні свого покликання у житті. Це передбачає володіння такими якостями: упевненість у власних силах, готовність до ризику, відсутність побоювання розкрити власні ідеї суспільству, контролювання емоцій, здатність до фантазії і відхилення від стереотипів;
- рівень професіоналізму, що ґрунтується на оптимальних знаннях і вміннях, які є обов'язковими в педагогічній діяльності, і залежить від здібностей та теоретичної підготовки вихователя. В.О.Сухомлинський зазначав, що далеко не кожний стане вченим, письменником, артистом, далеко не кожному призначено винайти порох, але майстром своєї справи повинен стати кожний;
- рівень самореалізації. Творчу індивідуальність педагога характеризує передусім потреба в самореалізації. Самореалізація – це ставлення людини до себе як до діяча і її прагнення та здатність до зміни себе, людей, світу. Сучасному педагогу варто усвідомити рівень професійних вимог, аби спрямувати свою діяльність на творчу самореалізацію. Вагомими чинниками, які спонукають педагога до самореалізації, є аналіз власної професійної діяльності порівняно з передовим педагогічним досвідом, участь у різноманітних конкурсах і програмах, що сприяє творчій активності педагога;
- рівень самоосвіти. Самоосвіта життєво необхідна кожній сучасній людині для її самореалізації. Сьогодні педагог має розуміти: бути професіоналом – означає перебувати в постійному творчому пошуку, розвитку, самовдосконаленні. Сучасний освітянський простір створює всі умови для підготовки вчителя: забезпечення

підвищення кваліфікації та професійної перепідготовки (магістратура, аспірантура), участь у різноманітних конкурсах, конференціях («Учитель року», майстер-класи, виступи на семінарах, обмін досвідом, можливість опублікувати власні розробки); використання інноваційних технологій. Результатом самоосвіти має стати підвищення якості освітнього процесу;

- рівень мовознавчий. «Заговори, щоб я тебе побачив». Антична мудрість Сократа є актуальною і сьогодні, бо і в сучасності наявна потреба в людях, які вміють самостійно мислити, переконувати живим словом, нести істину, добро і красу за допомогою якісного мовлення. Мовний бар'єр – одна з вагомих перешкод у творчому становленні особистості.

Кожен педагог – індивідуальність, тому і його творча майстерність має особливості і певною мірою індивідуалізована. Він може самостійно обирати спосіб удосконалення. Проте ні в якому разі не варто забувати, що творчістю є «діяльність, в яку людина вкладає немовби частинку своєї душі, і чим більше вона вкладає, тим багатшою стає її душа».

1.2. Система роботи по розвитку творчого потенціалу педагогів закладу загальної середньої освіти

Сьогодні ставить нові вимоги до освіти в цілому й до кожного педагога окремо. Педагоги мають бути творчими особистостями, новаторами ідей, постійно підвищувати свою професійну майстерність. Тільки творчий педагог може виховати творчу особистість. Тому на сучасному етапі найбільш актуальним завданням шкільної методичної служби є розвиток творчого потенціалу педагогів. Реалізувати це завдання можна за умови якісно нових підходів до роботи з педагогічними кадрами. Час примушує нас шукати нові шляхи і форми роботи, які б допомогли педагогам піднятися на більш високий професійний рівень, спонукали їх діяти, творити, шукати, пізнавати, відкривати.

Проте важливо, рухаючись уперед, не забувати про тих, хто працював до нас. Віддати їм належне – означає скористатися їх досвідом, традиціями, знахідками. І наша школа розділяє думку класика, що могутнім засобом формування нової людини є творча праця педагога.

*Думки класиків, які розділяємо
Зробити творчу думку і творчу
працю могутнім засобом формування нової людини
– в цьому полягає суть педагогічної майстерності.*

В.О. Сухомлинський

Турбуючись про розвиток свого закладу, ми мріємо про нову успішну школу, яка, працюючи в інноваційному режимі, підвищить творчу компетентність та професіоналізм педагогів. Ця ціль реалізується саме через систему методичної роботи школи.

Методична робота - цілісна, заснована на досягненнях науки і передового педагогічного досвіду та на конкретному аналізі освітнього процесу система взаємопов'язаних дій і заходів, спрямована на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагога, на розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу освітньої установи в цілому, а зрештою на удосконалення освітнього процесу, досягнення якісного рівня освіти, виховання та розвитку особистості.

Методична робота в освітньому закладі містить цілісну систему заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації, професійної майстерності, розвиток творчого потенціалу кожного педагога.

Для підвищення професійної компетентності педагогів, їх особистісного і фахового зростання шкільна методична служба

- стимулює творчу самореалізацію педагогічних працівників;
- проводить науково-методичні заходи, спрямовані на реалізацію фахового та особистісного потенціалу педагогів;
- сприяє впровадженню інноваційних педагогічних технологій;
- вивчає, узагальнює і поширює перспективний педагогічний досвід;
- діагностує і прогнозує результати освітнього процесу.

Діагностика рівня розвитку творчого потенціалу педагогів (додаток №1) показала, що у нашому освітньому закладі

- високий творчий потенціал мають – 19 педагогів;

- нормальний творчий потенціал – 51 педагог;
- невеликий творчий потенціал – 20 педагогів.

За результатами діагностики та цілеспрямованого спостереження за роботою педагогів школи були умовно визначені групи професійної компетентності педагогічних працівників. Із 90 педагогів:

I група - педагоги-«початківці» - 15 чол.;

II група – педагоги-«пошуковці» - 10 чол.;

III група – педагоги-«предметники» - 35 чол.;

IV група – педагоги-«майстри» - 10 чол.;

V група – педагоги-«новатори» - 12 чол.

У першу групу увійшли педагоги, що працюють на репродуктивному рівні, для яких важливим є стимулювання позитивної мотивації професійної діяльності, формування потреби до сумлінної праці, розвиток рефлексії, поглиблення знань про індивідуально-психологічні особливості учнів та сучасні технології освітнього процесу.

Другу групу склали молоді вчителі. Основним змістом роботи з ними є допомога в оволодінні технологіями сучасного уроку, виховного заходу, плануванні власної діяльності, розвиток комунікативних здібностей.

Третя група складається з учителів, які бажають працювати творчо, але відчують певні труднощі. Зміст роботи цієї групи включає аналіз типових утруднень, власних досягнень, розширення сфери професійної компетентності, формами цієї

роботи можуть стати тренувальні заняття, обмін досвідом, відвідування відкритих уроків, тренінги особистісного зростання.

Четверту групу складають вчителі, що досягли високого рівня педагогічної майстерності. Вони здатні інформувати педагогічний колектив про нові напрямки, педагогічні ідеї, наукові досягнення, включатися в експериментальну та наукову роботу, готувати публікації, відкриті уроки та позакласні заходи, здійснювати керівництво творчими групами, школами передового досвіду, педагогічними майстернями та студіями тощо.

Щоб стимулювати творчу активність педагогів, слід враховувати індивідуальні особливості, інтереси і нахили, знати рівень розвитку творчого потенціалу кожного педагога.

Важливою умовою успішності формування є наявність в освітньому закладі **середовища**, до ознак якого належать:

- здатність педагогів до творчості,
- наявність у колективі партнерських і дружніх відносин,
- зворотній зв'язок з учнями, батьками, соціумом,
- інтегративні характеристики високорозвиненого колективу (єдність орієнтацій, інтересів, цільових установок тощо).

Методичний супровід ставить за мету підготувати педагога, який би міг реалізувати поставлене перед ним завдання, цілісно вибудувати модель урочної, позаурочної та самостійної діяльності, яка би сприяла розвитку й самовдосконаленню учня, створити умови для його самовиховання; формування системного творчого мислення, стимулювання до виконання творчих проєктів і досліджень учителя,

який би був здатний у будь-який момент перетворити свою діяльність та учня у творчий процес.

Педагога, який здатний брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін і бути найбільш перспективним соціальним типом педагога. У цьому контексті **педагогічна рада**, як орган колегіального управління, набуває якісно нових форм, що передбачають співробітництво педагогів-партнерів, колективний пошук шляхів сходження на вершини педагогічної майстерності.

Думки класиків, які розділяємо

Майстерність колективу – це педагогічні ідеї, але ідеї без конкретних справ перетворюються у пустоцвіт.

В.О. Сухомлинський

Педагогічна рада — лабораторія педагогічної майстерності, яка об'єднує вчителів загальною турботою про сьогоднішній і завтрашній день закладу, спонукають до пошуку, творчості, створює в колективі атмосферу довіри, взаєморозуміння

та поваги. Сучасний розвиток передбачає широке розмаїття форм і методів, що є організаційним механізмом, який забезпечує високу активність учителів, учнів, батьків. Упроваджуючи інноваційні

форми проведення педагогічних рад, дотримуємось таких **принципів:**

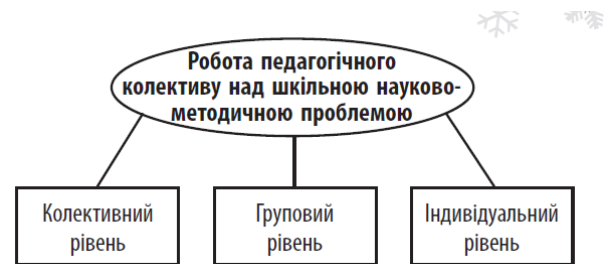
- ❖ гуманістична спрямованість відносин у системі «керівник – підлеглий»;
- ❖ опора на закономірності управління: колегіальний, демократичний принципи;
- ❖ стимулювання творчості педагога, забезпечення умов для професійної самореалізації;
- ❖ діяльнісний підхід — обмеження використання вербальних методів, застосування інтерактивних форм взаємодії;
- ❖ зміщення акцентів: спрямування професійно-педагогічної діяльності на інтелектуальний і творчий розвиток педагога за рахунок зменшення ролі репродуктивної діяльності.

Саме об'єднання вчителів навколо спільної мети підвищує мотивацію їхньої діяльності, надає спільній творчій справі особливого значення, об'єднує колектив у команду однодумців, готових до творчої діяльності та переорієнтації власних ціннісних змістів і переконань. Педагогічна рада ефективно формує учителя інноваційного спрямування, **творчо активного педагога.**

Учитель інноваційного спрямування (**творчо активний педагог**) — це педагог із чіткою мотивацією щодо творчої діяльності та визначеною інноваційною позицією, здатний не лише підтримувати інноваційні процеси, але й ініціювати їх. Як учитель-дослідник він спрямований на науково обґрунтовану організацію освітнього процесу з прогностичним спрямуванням, має адекватні ціннісні орієнтири й орієнтації, гнучке професійне мислення,

розвинену професійну самосвідомість, готовність до сприйняття нової інформації, високий рівень самоактуалізації, володіє мистецтвом рефлексії.

Педагогічний колектив школи з 2017-2018 н. року працює над науково-методичною проблемою «Формування життєвих компетентностей учнів шляхом удосконалення освітнього процесу на інноваційній основі».

Над розв'язанням науково-методичної проблеми працюють шкільні м/о.

Методичне об'єднання – структурний підрозділ внутрішньої системи управління освітнім процесом, який координує методичну, організаційну роботу вчителів одного або кількох близьких за змістом предметів.

Методичне об'єднання вчителів здійснює навчально-методичне забезпечення середньої освіти та позакласну діяльність з предмету, організовує вдосконалення відповідної фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників освітнього закладу згідно з рівнями, визначеними законодавством.

Цю роботу в закладі покладено на досвідчених педагогів, які є майстрами своєї праці. Вони презентують свої напрацювання під час проведення круглих столів, педагогічних рад, тижнів педагогічної майстерності досвідчених і молодих спеціалістів, методичних оперативних нарад, тематичних консультацій

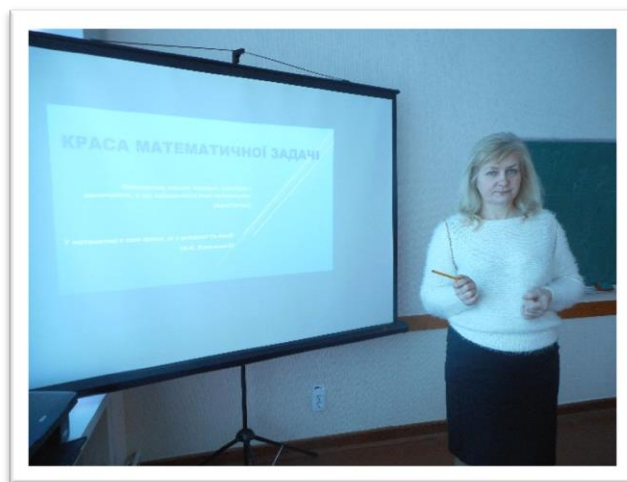
Найпоширенішими формами методичного супроводу творчо активного педагога є:

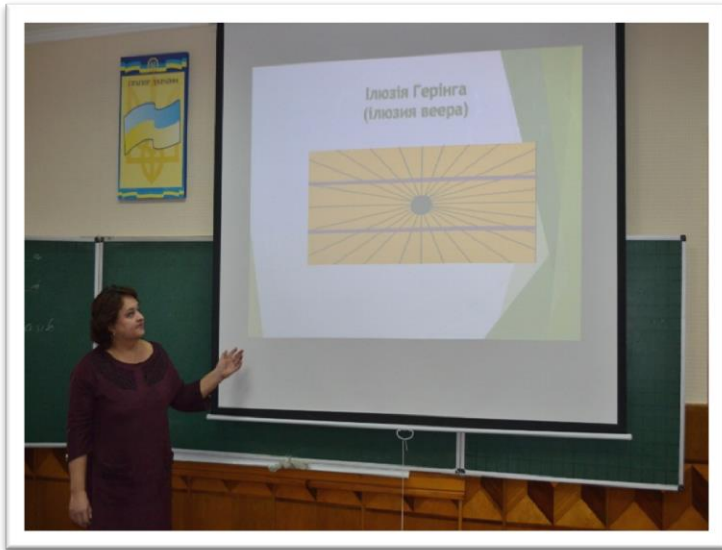
- підготовка та навчальний аналіз уроку;
- ППС, практикуми, ділові ігри;
- робота школи молодого вчителя;
- створення тематичних альбомів, накопичення базової

інформації та розробок за науково-методичною проблемою школи;

- педагогічні ради та виробничі наради;
- доповіді та повідомлення;
- дискусії, дебати з актуальних для освітньої установи питань;
- консультації з науковими керівниками та запрошеними фахівцями;
- ознайомлення із досвідом інших шкіл, упровадження передового педагогічного досвіду;
- проведення психолого-педагогічних консилиумів;
- дослідницько-експериментальна робота;
- участь у виставці методичних і дидактичних матеріалів педагогів;
- організація курсів і семінарів для вчителів;

- різні види індивідуально-групової роботи із окремими вчителями або педагогічним колективом;
- засідання методичних об'єднань учителів за циклами предметів, творчих груп,

науково-методичної ради тощо.

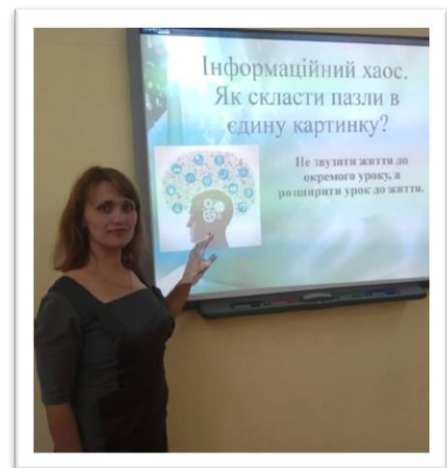
Думки класиків, які розділяємо

Педагогічна діяльність, яка є сплавом науки і мистецтва, за своїми компонентами завжди передбачає творчість.

В. О. Сухомлинський

Особлива увага приділяється **творчим групам**, які забезпечують розвиток творчої активності педагогічних кадрів, сприяють розвитку сучасного стилю педагогічного мислення, формуванню в них умінь самоаналізу, самовираження, самоствердження та саморозвитку власної професійної діяльності. Упродовж останніх років ефективно і результативно працювали творчі групи

- «Розвиваємо творчо обдаровану дитину» (керівники: Сидорук В.А., Круць І.О.);
- «ІКТ – в освітній процес» (керівники: Чорнобай Т.П., Мельник А.З.)
- «Впровадження інноваційних технологій при викладанні профільних

предметів » (керівник Оліферчук І.В.):

- «Інноваційні підходи до психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти» (керівник Томчик Л.Є.)

Участь учителів у творчих групах сприяє формуванню особистої педагогічної системи, індивідуального стилю педагогічної діяльності.

Школа молодого педагога «Становлення молодого вчителя — основа розвитку школи» розв'язує такі завдання:

- накопичення знань і вмінь з методики;
- попередження найбільше серйозних недоліків у професійній діяльності;
- підготовка методичних та дидактичних матеріалів;
- вивчення, поглиблення й застосування знань з удосконалення форм, методів і прийомів організації та здійснення освітньої діяльності вчителя й учня;
- вивчення, апробування активних, інтерактивних методів навчання.

Були проведені семінари-практикуми з тем: «Урок у системі особистісно зорієнтованого навчання. Формування навичок самоаналізу уроку», «Структура і методика інтерактивного уроку», ділова гра «Портрет сучасного вчителя», круглий стіл «Нестандартні форми проведення уроків», «Мої педагогічні

знахідки», консультації психолога: виявлення причин неуспішності учнів, порушення дисципліни. Організуємо декаду молодого вчителя, під час якої педагоги проводять відкриті уроки, позакласні заходи.

У педагогічному колективі школи сформовано позитивну

мотивацію щодо самоосвітньої діяльності. Усі педагогічні працівники нашого закладу поступово опановують інноваційні технології й через самоосвіту та упроваджують їх у освітній

процес, оскільки це дозволяє оптимізувати зміст навчання, модернізувати методи та форми організації освітнього процесу, забезпечити високий науковий підхід до навчання, підвищити ефективність та якість надання освітніх послуг.

Кожна форма методичного супроводу має пріоритетний вплив

на досягнення певної мети, тому загальна її результативність залежить і від якості їхніх поєднань у безперервному процесі удосконалення творчого потенціалу вчителів. *Взяти з чиєїсь долоні живий вогник,*

підтримати його, не згубити і передати далі – важче, але набагато ефективніше.

Діяльність всіх методичних структур закладу ефективно реалізують основні напрями творчої діяльності, забезпечення успішного розвитку школи. Упровадження інноваційних технологій обумовило нові форми проведення уроків. У практику роботи вчителів школи увійшли такі типи сучасного уроку, як інтегрований і бінарний уроки, урок-практикум, урок-пошук, урок-квест, урок-дискусія тощо.

1.3. Упровадження в практику роботи інноваційних технологій як один із засобів розвитку творчості педагогів

Удосконаленню методичної майстерності педагогів, підвищенню якості освітнього процесу сприяє запровадження в практику роботи інноваційних технологій. Методична служба нашого освітнього закладу пропонує декілька етапів при впровадженні інноваційних технологій в практику роботи:

- На I етапі з'ясовуємо проблему та виявляємо її актуальність.
- На II етапі висуваємо мету, завдання та гіпотезу, прогнозуємо очікувані результати. На цих етапах працює тільки творча група педагогів.
- На III етапі опрацьовуємо літературу з даної проблеми, проводимо теоретичні семінари, консультації.
- На IV етапі практично знайомимо педагогів з методами і прийомами даної технології, проводимо семінари-практикуми, розробляємо перспективне планування та апробуємо методику в одній групі. Проводимо заняття з дітьми, вивчаємо результативність засвоєння знань.
- На V етапі аналізуємо і узагальнюємо дані результату використання інновації.
- На VI етапі впроваджуємо інноваційну технологію або її елементи в практику роботи закладу.

Для узагальнення і систематизації самоосвіти педагога ведуть: «Картку самоаналізу педагогічної діяльності» (додаток2), де фіксують вивчений перспективний педагогічний досвід; участь у

методичних заходах навчального закладу, міста; співпрацю з колегами, батьками.

Загальновідомо, що ніщо так не стимулює творчу самореалізацію педагогів, як ситуація успіху. Це найкращий мотив для творчої самореалізації і удосконалення фахової майстерності педагога.

Відповідно до умов модернізації змісту шкільної освіти в навчальному закладі в розвитку та виявлення творчості потрібне забезпечення індивідуального підходу до кожної групи вчителів.

Проведені науковцями дослідження дозволили виокремити три групи вчителів: перша – ті, які досягають високих показників у роботі; друга – ті, які прагнуть більшого, але зазнають немало труднощів у досягненні поставленої мети; третя – ті, які працюють формально.

Представників першої групи потрібно інформувати про нове в науці і передовій педагогічній практиці, підказувати їм ідеї. На основі досвіду цих учителів проходять методичні оперативні наради за схемою: нова ідея – відкритий урок, заняття чи позакласний захід, його самоаналіз та аналіз – творчий розвиток ідеї.

З учителями, які належать до другої групи, схема роботи інша: семінар (аналіз труднощів, постановка проблеми) – самоосвіта (здобуття знань – заняття позакласного заходу, ділові ігри тощо) – педагогічна діяльність (створення власного творчого досвіду) – аналіз (визначення перспективи розвитку досвіду, доведення його до навиків).

У вчителів, які входять до третьої групи, потрібно пробуджувати інтерес до творчості, стимулювати добросовісну результативну роботу. Свобода критики, дискусії, обмін думками сприяють розвитку творчих започаткувань. Уміння переконати таких учителів – вища майстерність педагогічного колективу в цілому .

Важливе значення у розвитку мотивації вчителя до творчої діяльності, на думку багатьох вчених, має оцінка його роботи. «Оцінка роботи вчителя, - зазначає Є.Березняк, - не самоціль, вона має бути засобом, який стимулює його діяльність» можна порівняти працю вчителя із працею митця, яка «сповнена пошуками, піднесеннями, а інколи й невдачами».

Слід зауважити, що методична робота в освітньому закладі – один із чинників, який впливає на розвиток творчості, оскільки вона виникає найчастіше тоді, коли вчитель бачить суперечність між завданнями та результатами, між затраченими зусиллями та підсумками, тобто коли вчитель не задоволений досягнутим і змушений шукати ефективніший методів навчання та виховання.

1.3.1. Упровадження НУШ. Інтегрований та діяльнісний підхід у навчальній діяльності.

Інтегрований курс «Я досліджую світ»

Ми підприємливі.

Що вміють підприємливі люди

Автор уроку: Мельник Ангеліна Зіновіївна, учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист

Тема: Тематичний кольоровий тиждень.

Понеділок – день жовтий, теплий, сонячний.

Ми підприємливі.

Що вміють підприємливі люди.

Мета: Розширити знання дітей щодо особливостей і значення в житті людини жовтого кольору; розвивати уважність, пам'ять. Ознайомити учнів із поняттями – «підприємливі люди», «підприємницька діяльність», учити бачити свої реальні перспективи й можливості; відповідати за своє майбутнє; розвивати вміння логічне та нестандартно мислити, виділяти головне та робити висновки; виховувати зацікавленість у вивченні основ підприємницької діяльності.

Очікувані результати навчання: Учні знатимуть:

- що означають слова “підприємливість”, «підприємливі люди», «підприємницька діяльність»
- ставити запитання;
- генерувати і відстоювати власні ідеї у загальній дискусії класу або в групі;

- висловлювати пропозиції щодо спільних дій на основі ідей, генерованих самотужки чи групою;
- домовлятися та ухвалювати спільне рішення в групі;
- організовувати спільну діяльність у групі;
- планувати свій час у процесі спільної праці

Освітні галузі: мовно-літературна, математична, інформативна, соціальна, здоров'язбережувальна, громадянська, мистецька, природнича.

Обладнання: Картинки ; демонстраційний матеріал; роздатковий матеріал, мультимедійний супровід, щоденники вражень.

Хід уроку

I. Початок тематичного кольорового тижня.

Організація класу.

Цей навчальний тиждень – особливий - будемо подорожувати в кольорову країну Веселку.

- А скільки кольорів у веселки? (7) Кожен день у нас буде незвичайний, він буде цікавим і пізнавальним.

- Який же колір завітав до нас сьогодні? Ось що він про себе сам каже: «Знайдіть мене у веселці. Я – по порядку третій знизу і 5 зверху. А сусідів моїх назвіть?»

Отже, сьогоднішній день у нас – жовтий. Що ще дало вам підказку, що саме жовтий колір має цей день? (бачать предметів жовтого кольору, кульки і прийшли до школи із жовтими листками, візьміть листочки в

руки).

II. Ранкова зустріч.

Запрошую вас у ранкове коло.

1. Вітання:

Доброго ранку! Гарного дня! – всім дівчаткам і хлопчикам,

Доброго ранку! Гарного дня! - нашим гостям.

Доброго ранку! Гарного дня! – тим, хто встиг посміхнутись.

Доброго ранку! Гарного дня! - тим, хто має гарний настрій.

Доброго ранку! Гарного дня! - тим, кому сумно.

Доброго ранку! Гарного дня! - тим, чому цікаво, що ми будемо робити.

2. Новини дня.

Йдучи до школи ви помітили, що на деревах все більше і більше різнокольорових листочків і найбільше - жовтих, які ніжно покривають ще зелену траву, як Пресвята Богородиця своїм покровом покриває всіх людей, захищає, благословляє миром нас.

Отже, зараз у нас пора року....(осінь), місяць.....(жовтень), день....(ПОНЕДІЛОК), число.....

3. Привітання іменинників.

В ці сонячні, теплі, осінні дні святкували свій день народження Махун Аліна та Сомова Олександра. Привітаймо дівчаток оплесками (дівчатка стають в середину кола, кружляють з листочками).

А тепер передаємо листочки один одному, подаруємо усмішку, подаруємо гарний настрій своїм друзям.

Ось який гарний букет у нас вийшов! (з листочків на перерві ми сплетемо віночки)

4. Покажіть який у вас настрій

А чи знаєте ви, що саме жовтий колір викликає позитивні емоції? А предметів жовтого кольору дуже багато. Зараз ми перевіримо ваші знання (ЖОВТИЙ М'ЯЧ).

5. Гра «Назви жовтий предмет»

Молодці! Знаєте багато предметів. Кожен з них може багато розповісти.

6. Читання для себе. Вправа «Плече до плеча»

Запрошую всіх присісти на килимок. Кожен з вас отримає жовтий листок, на них написані слова, які ви прочитаєте для себе. Кому потрібна допомога, плече друга – поруч друзі.

- Діти, як ви вважаєте, чи може жовтий колір впливати на ваше здоров'я?

Проведемо дослідження. Як предмети жовтого кольору впливають на наше здоров'я.

- Для цього потрібно серед ваших предметів ,що записані на картках

об'єднати: в овочі і фрукти, продукти харчування.

Саме продукти жовтого кольору містять велику кількість вітамінів, захищають від простуди, очищають кров, підвищують апетит, зір, поліпшують роботу шлунка і кишечника, позитивно впливають на печінку.

- А тепер назвіть предмети неживої природи. Об'єднайтеся і подумайте

чи вони впливають на наше здоров'я. Що дають вони нам? (теплий, сонячний, світлий)

- У якому слові жовтий колір застерігає, зосереджує увагу ? (світлофор)

- А в символах нашої держави є жовтий колір? (герб, прапор, пшениця, соняшник, чорнобривці) Що означає жовтий колір у них? (сонце, доволі хліба, тепла, добра, миру на всій землі. (Прикріплюють слова, що вже використали. Усі сідають за парти)

7. Творче завдання

а) А під мирним небом і творити легко (творчим людям жовтий колір дарує натхнення). І ми з вами сьогодні станемо маленькими поетами. Вітерець-пустунець розкидав слова у вірші. А наше завдання – відновити вірш. У нас є підказки! Розгляньте уважно! Про який колір буде вірш? (на жовтому аркуші краще запам'ятовується вірші, таблиці, правила).

8. Висновок

Асоціативний куц.

На вашу думку, що об'єднує в собі жовтий колір? Які почуття виникають?

А ви любите жовтий колір? Люди, які люблять жовтий колір – відкриті, творчі, винахідливі, дружелюбні, прагнуть добиватись успіху. Він символізує: творчість мудрість, оптимізм, допитливість, уважність, успіх, доброту, натхнення.

Таких людей називають підприємливими .

9. Крісло автора

У нас в класі є учень, який уже досягнув успіхів у своєму захопленні і

отримав високу нагороду: це медаль, золота перемога. Серед медалей – є і золота.

Запросимо (Мазурика Марка) на наше крісло автора.

- Яким видом спорту займаєшся?
- За що отримав нагороду?
- Що треба робити щоб досягти успіху?

III. Ми – підприємливі!

Чи кожна людина може бути підприємливою?!

1. Читання казки В. Струтинського «Казка про хлопчика Абихто»

- Що ви скажете про цього хлопчика?

- Чи може така людина, як хлопчик Ніхто досягти успіху? Чому?
- Яким був хлопчик? (байдужим)
- Чи ставив він перед собою мету? (ні)

2. Робота з підручником?

- Що вміють підприємливі люди (ст..87)
- Чи кожна людина може бути підприємливою? Що для цього треба?

3. Робота в парах

Ось, ви прийшли в школу. Для вас відкривається дуже всього багато цікавого. Перед вами і багато випробувань. Візьміть карточки. Уявіть, що ви у морі знань. Які б острови ви хотіли б відвідати, а які - ні? Візьміть жовтий олівець і позначте.

4. Робота з карточками.

- власна думка
- творчість
- планування
- сумніви
- увага
- лінощі
- наполегливість

IV. Релаксація

Попрошу всіх встати, взяти жовті цеглинки лего об'єднатись у групи навколо стрічок.

Поміркуймо разом.

Як досягти успіху? Що треба для того, щоб стати підприємливим?

Побудуємо сходинок, якими необхідно пройти, щоб досягти успіху.

Успіх

Праця, наполегливість

Гроші, кошти

Команда односторонців

Знання

Бажання

Цілі, мета

Ви сьогодні гарно попрацювали. Я задоволена і тому для вас в мене сюрприз.

Теми для щоденника вражень:

- я хочу стати...
- мені подобається професія...
- мене цікавить усе нове...
- мені б хотілось досягнути...

Теми для щоденника вражень:

- Я хочу стати...
- Мені подобається професія...
- Мене цікавить усе нове...
- Мені хотілось б досягнути...

1.3.2. Використання технології «Карта знань».

Інтегрований урок математики, фізики, біології

«Площі правильних многокутників. Розумні бджоли»

Копачинська С.Я., учитель математики

Табачук С.Є., учитель фізики

Папко Н.А., учитель біології

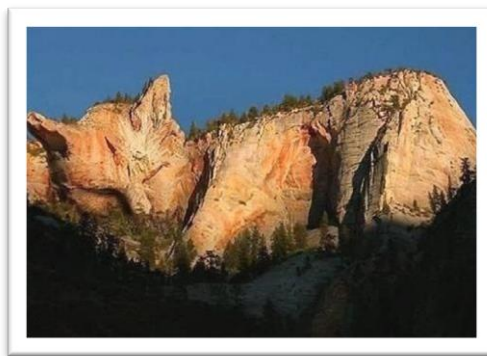
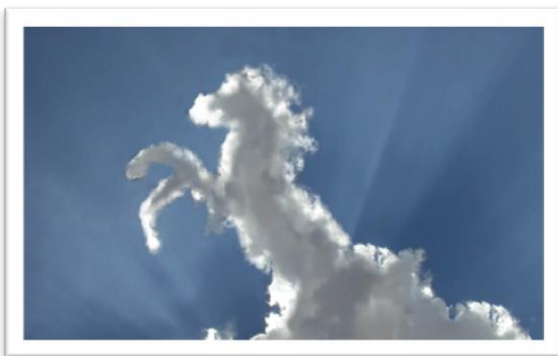
Мета: розширити знання учнів про площі фігур; продовжити формування навичок розв'язування задач на знаходження площ многокутників; показати можливості використання математичних знань у процесі розв'язування прикладних задач; сприяти вихованню екологічної культури учнів; розвивати бажання пізнавати нове.

ХІД РОБОТИ

Учитель математики. Ми живемо у вік технічного прогресу. Людина, не виходячи з дому, за лічені хвилини з інтернет-ресурсів може отримати будь-яку інформацію, здійснити віртуальну подорож у найвіддаленіші куточки земної кулі та Всесвіту.

Але в душі завжди залишається прагнення до чогось нового, незвіданого. І тільки живе спілкування з природою приносить людині радість, спокій, натхнення. Ще Байрон говорив: «Щасливий той, хто в звичнім наче побачив те, чого ніхто не бачив».

Подивіться, як люди вміють у звичному бачити таємниці.

Спостерігаючи за таємницями природи, досліджуючи її, учені створили електричний струм і навчилися його використовувати, винайшли радіозв'язок, побудували автомобіль, підводний човен, літак та зробили ще багато інших відкриттів.

Сьогодні на уроці ми продовжуємо з вами вивчення теми «Площі правильних багатокутників» та спробуємо себе в ролі дослідників. А об'єктом нашого дослідження буде... як ви думаєте хто? Так, саме бджола.

Ми ознайомимося з математичними, медичними, фізичними та іншими властивостями бджоли. Для цього нам необхідні знання. То ж давайте повторимо, те що ми вивчали раніше

Правильним багатокутником є:

- Рівносторонній трикутник
- Прямокутний трикутник
- Рівнобедрений трикутник

Площу правильного трикутника визначають за формулою:

- $S = \frac{a^2\sqrt{2}}{2}$
- $S = \frac{a^2\sqrt{3}}{4}$
- $S = \frac{a\sqrt{3}}{4}$

Радіус вписаного кола правильного шестикутника дорівнює:

- $\frac{a}{2}$
- $\frac{a\sqrt{3}}{6}$
- $\frac{a\sqrt{3}}{2}$

Площу правильного многокутника обчислюють за формулою:

- $S = Pr$
- $S = \frac{1}{2}Pr$
- $S = \frac{1}{2}Pr$

На попередньому уроці ми говорили про те, що площину повністю щільно, без накладання можна заповнити лише трьома видами правильних многокутників. Яких саме?

Учень. Рівносторонніми трикутниками, квадратами і правильними шестикутниками.

Учитель математики. Пам'ятаєте, ми порівнювали периметри правильного трикутника, квадрата, шестикутника однакової площі. І отримали такі результати.

$$P_3 \approx 4,56$$

$$P_4 \approx 4$$

$$P_6 \approx 3,7$$

А тепер повернемося до бджоли. Бджолині стільники складаються з шестигранних воскових чарунок, укладених у два шари, що дотикаються спільними денцями. Як ви думаєте, чому бджоли обрали саме шестикутну форму чарунок?

Учень. Бджоли, не знаючи математики, «визначили», що правильний шестикутник матиме найменший периметр. Будуючи шестикутні чарунки, бджоли найекономніше використали стільники з найменшою витратою воску.

Учитель математики. Отже, бачите наскільки розумні ці комахи. Вони, не знаючи математики, не виконуючи складних математичних обчислень, інтуїтивно обрали саме таку форму чарунків.

Задача.

Порівняємо площу чарунка з площею клітинки...

Ваше завдання на наступний урок дослідити на скільки відсотків збільшиться маса меду, якщо діаметр чарунка збільшити до 6 мм.

Ми дізналися про те, що бджола використовує математичні знання не відвідуючи уроки математики. А зараз розглянемо життя бджоли, як біологічної особини.

Учитель біології. Бджоли-суспільні комахи. Давайте пригадаємо, що означає цей термін? Маленькі Божі комахи бджоли збирають мед. Мед називають «їжею богів» і рідким золотом. Чому? Мед- був оберегом в давнину. Що ви знаєте про мед?

Учень.

- А знаєте, що мед існує вже близько 30-ти млн. років.
- Він не псується, якщо його зберігати у герметичній посудині.
- Мед- антиоксидант, його регулярне вживання позбавить ваш організм від токсинів.
- Мед прискорює обмін речовин, а це одна із необхідних умов для втрати зайвої маси тіла.

- Мед містить вітаміни, мінерали, клітковину, білки і воду. П'ючи напій із теплої води, меду, лимонного соку 1 раз на день, ви позбавитесь зайвої ваги і прискорите обмін речовин свого організму.
- Мед чудовий і безпечний продукт для боротьби з високим холестерином без таблеток.
- Мед зміцнює серце. Дослідження показали, що антиоксиданти меду запобігають звуженню артерій, а це знизить ризик серцевого нападу.
- Мед містить Са, який легко засвоюється мозком і поліпшує його роботу.
- Мед покращує сон. Цукор меду підвищує рівень інсуліну в крові, який сприяє виділенню серотоніну, трансформує його в мелатонін- гормон, який покращує якість сну. Люди, які почали вживати по ложці меду перед сном запевняють, що вони ніколи не спали краще і назвали мед- золотими ліками.
- Мед – сильний антисептик. Він знищує бактерії і може відновити цілісність слизової оболонки травної системи.
- Мед заспокоює нервову систему і знімає втому. Глюкоза меду- необхідний елемент для правильної роботи нейронів.
- Мед з часником покращує імунітет.

Учитель біології. Скажіть, а хто з вам любить мед? Скільки ти з'їдаєш його за день? А є такі що його не люблять? Думаю, що почувши такі лікувальні, енергетичні, цілющі властивості ви неодмінно почнете його вживати. Широко мед використовують у багатьох звичаях і обрядах. Можливо скажете у яких? Молодят благословляють хлібом та медом, дорогих гостей зустрічають

хлібом, сіллю і медом. Коли приходили свати мати на знак згоди віддати дочку заміж давала їм мед. Бджолиний віск призначений для виготовлення свічок. Засвічена свічка, то частка сонця. Без неї не проходить жодне свято. Яке значення воску для людини. У чому його цінність?

Учень. Бджолиний віск- ароматний, без смаку. У ньому у 7 разів більше вітаміну А, ніж у теметині. Віск використовують при виготовленні точних деталей, виробництві лаків і фарб, кремів для взуття, мазі, для збруї та прищеплення дерев, сургуча, олівців, які пишуть по склу. У медицині для виробництва лікувальних кремів, мазі, пластирів, лікувальних свічок. Віск можна використовувати, як жувальну гумку для очищення ротової порожнини, підвищує секреторну і моторну функцію шлунка. Віск використовують у косметиці: входить до складу багатьох кремів і масок. Нанесений на тіло, він витягує тканини, омолоджує шкіру, розігрітий на водяній бані віск прикладають до проблемних місць: суглоби, попереk, під час бронхо-легеневих захворюваннях.

Учитель біології. Отже, віск- невід'ємна складова частина бджолої сім'ї. А чи знаєте ви, що бджолиний пилок- це натуральний природний білок, який необхідний для організму людини, містить багато енергії. Говорять, що він корисніший, ніж мед. А чому?

Учень. Різнокольорові горошини за розмірами нагадують крупу гречки. У народі його прозвали «обніжжям»- бджоли запускають свої «ніжки» в бутони, щоб зібрати пилок. Головний «козир» бджолої пилку - вітаміни групи В, С, D, Е, К, Са, Mg, К, I, Fe, Р, Zn.

Він зміцнює імунітет дітей і дорослих, заряджає енергією, відновлює сили після хвороб або травм, покращує мозкову діяльність. Досить популярна серед людей є апітерапія лікування хвороб із застосуванням живих бджіл і продуктів бджільництва. Сон на вуликах- це реальність, він дуже корисний. Це величезне біологічне магнітне поле, під дією якого відбувається вирівнювання порушень електромагнітного поля людини.

Учитель біології. Бджоли- живі синоптики, метеорологи.

Учень. Ось як народ передбачив погоду, спостерігаючи за поведінкою бджіл.

- Якщо бджоли рано вилітають із вуликів, то слід чекати ранньої і теплої весни.
- Бджоли восени заліплюють вічко воском щільніше, ніж завжди- на холодну зиму, залишають його відкритим- на теплу.
- Бджоли літають допізна- наступного дня буде дощ.
- Бджоли вилітають із вуликів, але залишаються поблизу- перед дощем.
- Бджоли, павуки і мурашки особливо рухливі- перед дощем.
- Бджоли вранці не вилітають з вуликів, а сидять у них і «гудуть»- протягом найближчих 6-8 год. буде дощ.
- Бджоли вилітають з вулика і сидять купою на його стінах- на спеку.

Учитель фізики. А тепер давайте ознайомимось з цікавими фактами з життя бджоли з точки зору фізики. Подивіться на ці соти і скажіть в які кольори вони зафарбовані? Як ви думаєте чому?

- Бджоли бачать не тільки у видимому діапазоні, але й сприймають ультрафіолетові хвилі. Вони бачать більше відтінків, ніж люди, але не розрізняють червоного кольору.
- Жало бджоли чинить тиск у 500 разів більший, ніж танк на поверхню дороги
- Частота коливань крил 400 Гц, якщо бджола вільна, і всього 200-300 Гц, якщо вона навантажена нектаром.

А яку швидкість може мати бджола під час польоту і від чого вона залежить?

- Швидкість польоту бджіл залежить від багатьох факторів: сили вітру, навантаження, віку бджіл. Середня швидкість бджоли без нектару 28-30 км/год, з нектаром – 24 км/год. Максимальна швидкість може досягати до 60 км/год.
- Щоб зібрати 100 г меду бджола пролітає 46000 км. А це теж саме, що облетіти навколо Землі по екватору.

А ще бджоли здійснюють цікаві рухи, які називають танець бджоли. Що це таке? Давайте ознайомимося з цим явищем.

Учень. Знайшовши нектар, бджола-розвідниця наповнює ним свій дзьобик і, покружлявши там деякий час та запам'ятавши місце знаходження нектару, повертається до вулика, де робить особливого виду рухи, які прийнято називати «бджолиним танцем». Мову такого танцю було розкрито в 1945 р. німецьким біологом Карлом фон Фрішем, а в 1973 р. йому за це дослідження було присвоєно Нобелівську премію. Своїм танцем бджола повідомляє, на якій відстані від вулика та де саме розташоване місце, багате на нектар. Якщо воно розташоване до 25 м від вулика, то бджола-розвідниця робить швидкі рухи, описуючи вузькі кола то в одному, то в протилежному напрямі на тому місці стільника, де перед тим сиділа.

Якщо бджола-розвідниця знаходить місце, багате на нектар, за 100-200 м і більше від вулика, то виконує танець, у якому рухи бджоли нагадують цифру 8 або букву ϕ . Свій танець бджола-розвідниця може виконувати до десяти і більше разів, і кожного разу, пробігаючи по прямій, вона зупиняється і крутить черевцем. Тривалість руху бджоли вздовж прямої пропорційна відстані від вулика до тієї ділянки. Наприклад 1 с відповідає 500 м, а 2 с - 1 км. Через кілька хвилин бджоли, присутні під час виконання танцю, вже летять до вказаного місця.

Учитель фізики. Ми часто чуємо: працює, як бджілка, або працюючий, як бджола. Чи відповідає це істині. Спробуємо розрахувати роботу бджоли, що виконується при зборі 1 кг меду. Перед вами умова задачі.

Задача

Бджола несе нектар вдвічі більший, ніж важить сама і за один виліт приносить маленьку краплину меду (0,05 г). Визначити, яку роботу виконує бджола, щоб зібрати 1 кг меду, якщо квіткова галявина розташована в 100 м від вулика, а сила, що розвивається при польоті дорівнює силі тяжіння бджоли.

Дано:

$S_1 = S_2 = 100 \text{ м}$ $m_{\text{бд}} = 0,025 \cdot 10^{-3} \text{ кг}$ $m_{\text{м}} = 0,05 \cdot 10^{-3} \text{ кг}$ <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 5px 0;"/> $N = 20000$	$A = A_{\text{заг}} \cdot N$ $A_1 = F_1 S_1 = m_{\text{бд}} g S_1$ $A_2 = F_2 S_2 = (m_{\text{бд}} + m_{\text{м}}) g S_2$ $A_1 = 0,025 \cdot 10^{-3} \cdot 10 \cdot 100 = 0,025 \text{ Дж}$ $A_2 = 0,075 \cdot 10^{-3} \cdot 10 \cdot 100 = 0,075 \text{ Дж}$ $A = 0,1 \cdot 20000 = 2000 \text{ Дж}$
---	--

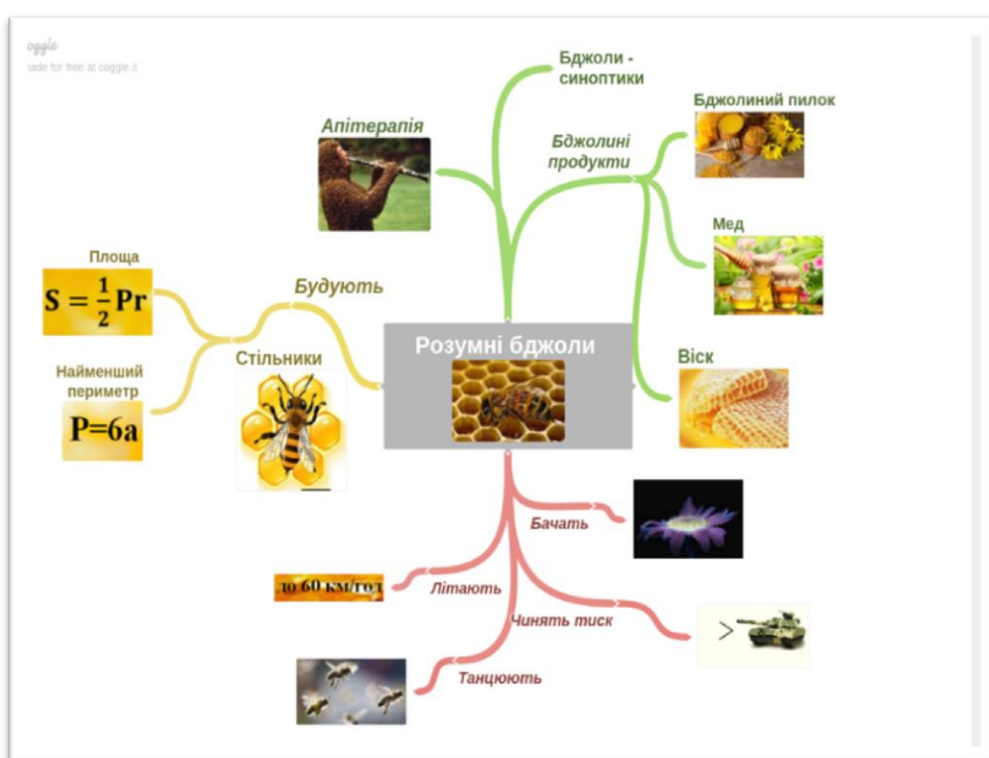
Скажіть, а хто допомагає вдома батькам на городі. Чи копали ви грядки. Чи легко це говорити? А чи знаєте ви, що людина копаючи 1 сотку землі виконує роботу 6000 Дж. Таку ж роботу виконує бджола при зборі 3 кг меду.

Отже, займаючись будь-якою справою, можна стати корисним людям і в будь-якій галузі кожна, нехай і найменша справа виростає в дуже потрібну, велику, якщо її робити серйозно, по-науковому.

Учитель математики. Підведемо підсумки уроку і в цьому нам допоможе карта знань.

Розумні бджоли. Ви згодні з цим? Чому?

Учень. Так, тому що бджола застосовує правильний шестикутник для побудови чарунок. Ми бачимо тут застосування правильних

многокутників у живій природі.

Учитель математики. Великий математик Микола Іванович Лобачевський сказав: «Людину називають володарем природи, але мудрість, з якою ми володарюємо, від природи не дається. Цьому треба вчитися». Щоб жити в гармонії з природою її потрібно вивчати. То ж усім нам я бажаю без втоми шукати і знаходити в невідомому – несподіване, у цікавому – корисне, в малому – велике!

1.3.3. Використання технології «Сторітеллінг». Бінарний урок історії

України та української літератури *Людина і Час. Людина понад Часом. Час повз Людину не пройде.* (за творами Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди»)

Дубенчак Ж.Є., учитель української мови та літератури

Князь Т.П., учитель історії

Мета уроку:

- ✓ познайомити учнів з волинськими письменниками Володимиром Лисом і Надією Гуменюк;
- ✓ ознайомити школярів зі зразками сучасної української літератури – романами Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди»; розкрити на матеріалах книг закономірності розвитку подій 1914-1939 рр. в Україні та на Волині;
- ✓ розвивати *аксіологічну*, пізнавальну, мовну та інші необхідні життєві компетенції;
- ✓ актуалізувати морально-естетичне ставлення учнів до дійсності в процесі організації ціннісно-сислової (орієнтаційно-оцінної) діяльності;
- ✓ виховувати учнів суспільно свідомими особистостями з загальнолюдськими ідеалами добра, милосердя, справедливості, із чіткою власною позицією.

Вид уроку: бінарний урок української літератури та історії України з використанням технології сторітеллінгу.

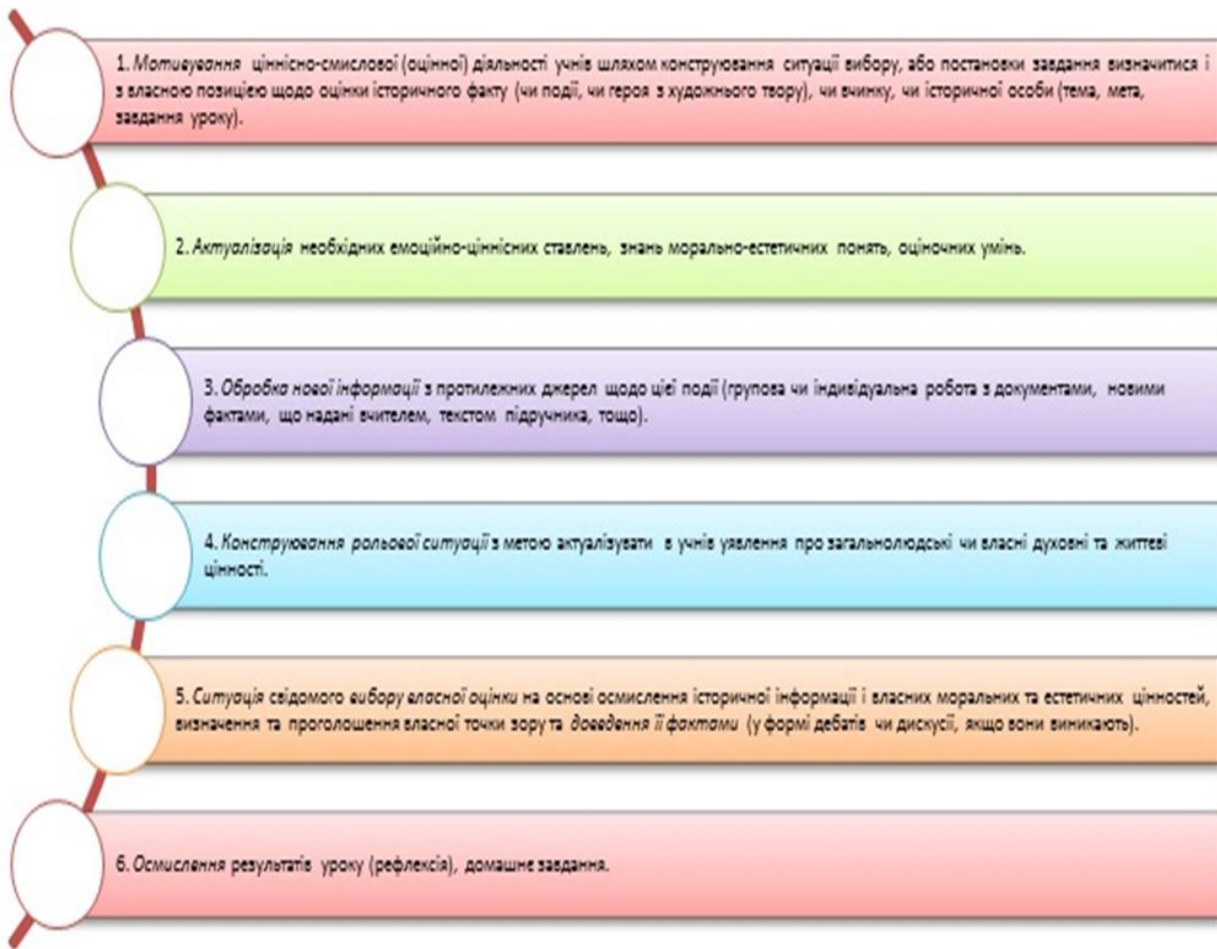
Тип уроку: ціннісно-сисловий урок.

Форма уроку: урок удосконалювання.

Обладнання: твори сучасних українських письменників, мультимедійний проектор, кіно, фото та відео матеріали, виставка книг Надії Гуменюк та Володимира Лиса; інтерактивна дошка; мультимедійна презентація, роздатковий матеріал; матеріали досліджень родин учнів у період з 1914 по 1939рр., відеозвернення випускниці Луцької ЗОШ №20 Гущик Олени, співробітниці групи «1+1 медіа».

Методичні прийоми: слова вчителів – предметників, прослуховування пісень про Волинь, читання поезії про Волинь, презентація творчості Володимира Лиса та Надії Гуменюк, виставка книг Володимира Лиса та Надії Гуменюк, читання і коментування уривків творів Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди», перегляд фрагментів кінофільму «Століття Якова» та уривків драми «Століття Якова: перше кохання» (Волинський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т.Г.Шевченка), виступи учнів, висловлювання учнями власної позиції на визначені теми, дискусія, коментовані презентації, конструювання рольової ситуації з використанням технології сторітеллінгу, віртуальна екскурсія, відеозвернення випускниці Луцької ЗОШ №20 Гущик Олени, співробітниці групи «1+1 медіа» (група «1+1медіа» екранізувала роман «Століття Якова»), діалог з письменниками Володимиром Лисом і Надією Гуменюк.

Етапи макроструктури ціннісно-смыслового уроку:

Перебіг уроку:

I. Організаційний момент. Емоційне налаштування дітей на плідну працю впродовж всього уроку

II. Мотивування ціннісно – смылової діяльності учнів.

Звучить пісня «Волинь моя» (С.Ф.Кривенький), кліп

(<https://www.youtube.com/watch?v=5ppWuELEYJM>)

Виразне читання ученицею класу поезії Миколи Лукова «На Волині»

*Весела повинь луків,
Струмків, гаїв, лісів,
І злива переуків
Пташиних голосів.*

*Озера срібні й сині
Серед квіток і трав.*

*Ніде на Україні
Таких я не стрічав.*

*Піщане, Добре, Світязь,
Зелених дух отав.
Дивлюсь, як ставить сіті
Рибалка-сідоглав.*

*Шумлять навкруг дерева,
Димить туманом балка,
Й мені на дядька Лева
Подібний той рибалка.*

*А на галяві мавка
Чекає Лукаша.
І пропливає хмарка,
Як Лесина душа.*

Вчитель української літератури зачитує епіграф уроку і пропонує учням визначитись з власною позицією щодо проблеми «Людина і Час. Людина понад Часом» за творами Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди». Позиція вчителя: Людина з моральними, християнськими цінностями стоїть поза Часом.

Епіграф уроку:

Для чого в світі живемо,
Народжені для чого?
Важке історії ярмо,
Всі впряжені у нього ...
І маєм пам'ятати,
Що подарований нам час
Не можна марнувати.

Микола Луків

Вчитель історії України мотивує ціннісно – смисловою діяльністю учнів шляхом постановки завдання: «Визначити власну позицію

щодо проблеми «Людина і Час. Час повз Людину не пройде» за творами Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди». Позиція вчителя: Час повз Людину не пройде, Час проходить через через Людину, змінюючи її.

III. Актуалізація емоційно – ціннісних ставлень, знань морально – естетичних понять добра і зла, вірності і зради, актуалізація умінь співставляти і оцінювати Людину і Час.

Учитель української літератури задає учням запитання про зміст морально – естетичних понять, які описані в творах Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди»:

- Що спільного у долях головних героїв романів «Століття Якова» та «Вересові меди»?
- Як автор змальовує світ людини у романі Володимира Лиса «Століття Якова»?
- Чи вплинув хід історії та життєві перепетії на долі і почуття головних героїв творів?

Учитель історії України проводить актуалізацію знань про ті історичні події, які описані в творах Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди», які відбувались на Волині в період з 1914 року по 1939 рік, пропонує оцінити і співставити їх з подіями цього ж періоду в Україні.

IV. Обробка інформації з різних джерел.

Учитель української літератури. Волинська земля зачаровує не лише чудовими краєвидами, а й людьми своїми, які відстоюють загальнодемократичні цінності, сіють хліб, будують, мріють про майбутнє, кохають, і просто радіють життю.

Сьогодні в нас на уроці присутні митці слова, які своїми творами дали можливість дізнатися про історію Волині та її людей багаточисельній читацькій аудиторії не лише в Україні, а й за її межами. Це Володимир Савович Лис та Надія Павлівна Гуменюк.

Зустріч із Надією Гуменюк у нашій школі не перша, але докладніше познайомитися з її творчістю було дуже цікаво десятикласникам.

Повідомлення учнів про життєвий і творчий шлях письменниці Надії Гуменюк(презентація додається). Надія Павлівна Гуменюк (Лис) – українська поетеса, прозаїк, публіцист. Дружина відомого волинського письменника Володимира Лиса.

Надія Гуменюк народилася 2 січня 1950 року в селі Онацьківці Полонського району Хмельницької області. Поетеса, прозаїк, публіцист. Закінчила Хмельницьке педагогічне училище та факультет журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка.

Журналістську діяльність розпочала 1973 року в редакції Каланчацької районної газети на Херсонщині. Працювала кореспондентом Рівненського обласного радіо, завідувачкою відділу Луцької районної газети, редактором радіогазети Луцького шовкового комбінату, заступником головного редактора луцької міської газети «Народна трибуна». З 1996 року — редактор відділу культури Волинської обласної газети «Віче». Також Надія Гуменюк є членом Національної спілки журналістів України, членом Національної спілки письменників України. Нагороджена Почесним Знаком Національної спілки журналістів України.

Уперше публікуватися почала в десятирічному віці у всеукраїнській газеті для школярів «Зірка». У 1965 році стала переможцем літературного конкурсу на честь ювілею цього видання і була нагороджена двомісячною путівкою у Міжнародний дитячий табір «Артек». У 1972 році відбувся дебют у журналі «Радянська жінка», з благословінням Любові Забашти. Далі – публікації у журналах «Україна», «Жовтень», «Прапор», колективних збірниках. У 1992 році побачила світ перша збірка поезій Надії Гуменюк «Країна світла». У 1994 році вийшла збірка поезій «Каріатида», а в 2000 році – «Однокрил».

Поезії Надії Гуменюк властиві громадянське звучання, філософське осмислення світу, щирість; вся вона пронизана ліричним струменем, що балансує десь на межі жорстокої дійсності і пошуку ідеалу, земного і небесного, скороминущого і вічного.

Надія Гуменюк також є автором книжок для дітей. Дуже популярними серед дітей стали її книжки: «Чапики-Чалапики», «Веселка для Веселика», «Де гуляє крокотам» та інші.

Книжка «Веселка для Веселика» була представлена в Києві на книжковій виставці у Національній спілці письменників України як одне з найкращих видань для дітей у 2001 році, а книжка «Де гуляє крокотам» отримала диплом в номінації «Література для дітей» на Першому книжковому форумі, що проходив у Тернополі у 2003 році. Автор збірок поезій: «Країна світла», «Каріатида», «Однокрил», «Тайнопис тиші», книжок для дітей «Чапики-Чалапики», «Веселка для веселика», «Де гуляє крокотам?», «Святвечір», «Котилася

писанка», «Казка про козака Ярка та Яринку-Живинку», «Силует на вежі».

Лауреат літературно-мистецької премії імені А. Кримського. Роман письменниці «Янгол у сірому» став дипломантом конкурсу «Коронація слова – 2011».

Учитель української літератури. Цей роман вразив усе журі конкурсу «Коронація слова». Так буває тільки з насправду добрими книжками», - пише член журі Оксана Забужко про роман «Століття Якова». Яким же є автор цієї «насправду доброї книжки»?

Коментована презентація учнів про життєвий і творчий шлях письменника Володимира Лиса (презентація додається).

Володимир Лис – відомий український журналіст, прозаїк і драматург. Народився у 1950 році в селі Згорани на Волині. 1977 закінчив факультет журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка. Служив в армії, працював журналістом у районних газетах Волині, Хмельниччини, Херсонщини та Рівненської області. Завідував літературною частиною Рівненського музично-драматичного театру.

У літературі дебютував як драматург, п'ять його п'єс було поставлено в різних театрах України, на українському радіо. У 2007 році став переможцем Першого Всеукраїнського конкурсу радіоп'єс (за п'єсу «Полювання на брата»). Як прозаїк заявив про себе у 1985 році. Член Національної спілки письменників України та Асоціації українських письменників. Письменник відомий також як народний синоптик. Його довгострокові прогнози на цілий рік неодноразово збувалися.

Володимира Лиса називають справжнім феноменом сучасності. Журналіст, драматург, прозаїк, майстер витонченого слова і глибоко народний письменник, з кожним новим романом Володимир Лис розкриває нові грані свого таланту. Перелік його нагород вражає: «Людина року», кавалер ордена «За заслуги» III ступеня, автор «Найкращого роману десятиріччя» (за роман «Століття Якова»), володар численних премій конкурсу «Коронація слова», «почесний громадянин Волині».

Розповіді Надії Гуменюк, Володимира Лиса про те, як у своїх творах вони висвітлювали особливості історії Волинського краю у період з 1914 – 1939рр., як вирішували проблеми Людини і Часу, як співставляли переконання і вчинки людей.

Перегляд і обговорення фрагментів кінофільму «Століття Якова», драми «Століття Якова: перше кохання» (Волинський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т.Г.Шевченка).

Учитель історії України. Сьогодні на уроці ми будемо говорити про життя волинян у період з 1914 по 1939 рр., тобто, від початку I Світової війни до початку II Світової війни. До цього заняття ми готувались з 1 Вересня 2017р. Адже на кожному уроці, чи то всесвітньої історії, чи історії України ми вивчали історичні події саме цього періоду. А всі важливі події у Україні, безумовно, відображались і на житті волинян. Адже Час повз Людину не пройде, де б вона не жила.

Ми проводили дослідження історії власних родин. І дослідження підтвердили висновок, що й історія Волині, історія України

складаються з історій окремих людей. А історія кожної нашої сім'ї – це яскрава нитка у різнобарвній вишиванці історії України.

2017 рік проголошений Президентом України Роком Української революції 1917 – 1921 років. І Центральна Рада, УНР і Гетьманат, Директорія проклали той шлях, яким Україна зараз іде в майбутнє. Вивчаючи ці події, читаючи книги «Століття Якова», «Вересові меди», ми аналізували здобутки і помилки попередніх поколінь для того, щоб засвоїти і не повторювати цих помилок сьогодні.

100 років – це велике випробування для людської пам'яті. Важко віднайти в усних спогадах людей події 100-літньої давності. Ще одна трудність у вивченні історії Волині полягає в тому, що уряди чужих країн прагнули спотворити, переписати нашу історію у власних інтересах. Ми щиро вдячні Вам, пані Надіє і пане Володимире, за те, що Ви зуміли відтворити і зберегти для нащадків правдиві сторінки історії Волині ХХ ст. Ваші книги мають всеукраїнський і міжнародний резонанс. Але найбільше вони хвилюють волинян. І волинян всіх вікових категорій. Наприклад, мені цю книгу подарувала дочка, якій 30 років.

Учениця 10-Б класу Любов Тимчук (про дослідження історії власної родини). Я теж отримала книгу в подарунок. Книгу «Століття Якова» мені подарувала прабабуся, яка цього року відсвяткувала 90-річчя. Коли я прийшла до прабабусі, аби дослідити історію своєї родини, вона винесла з кімнати книжку і сказала: «Бери і читай. Я краще не розповім. Тут описана історія й нашої сім'ї».

Учитель історії України В 11 класі ми знову будемо перечитувати книги «Століття Якова» і «Вересові меди». Адже ми будемо вивчати

про події Другої світової війни, про розстріл в'язнів Луцької тюрми, про колективізацію і розкуркулення полішуків, про більшовиків, які вважали, «що всі в селі однаково мають бути бідними», про вояків УПА і «загони «стрибків», про життя в'язнів у німецьких таборах, про проблему, яка болить до сьогодні обом народам - про «Волинську трагедію».

В 11 класі ми продовжимо дослідження історії волинського краю і будемо працювати над спільним проектом «Особливості повсякденного життя волинян у першій половині ХХ століття».

А зараз учні вашого класу, спираючись лише на матеріали книг, проведуть короткий екскурс в 100-літнє волинське минуле.

Віртуальна екскурсія в історію Волині 1914-1939рр. за романами Володимира Лиса «Століття Якова» та Надії Гуменюк «Вересові меди»(троє учнів класу):

➤ Кожен регіон України в період I Світової війни, національно-визвольних змагань 1917-1921 рр., в міжвоєнний період, мав свою специфіку та особливості розвитку. Саме ці особливості і показані в книгах «Століття Якова» і «Вересові меди» .

➤ Волинська губернія, західна частина якої упродовж кількох років була прифронтовою територією, відчула на собі всі перипетії боротьби різних політичних сил та збройних формувань.

- Ми вибрали уривки з творів, які найкраще, на нашу думку, ілюструють тогочасні політичні, військові, економічні, культурні події, побут. І ще вашій увазі пропонуємо світлини з фільму «Століття Якова».

- I Світова війна на Волині, два роки човплися на цих землях австрійські та царські вояки, а потім ще два роки « ... німці.

➤ За німцями прийшло військо Директорії. Тільки селяни разом з ним повірили у свою державу, тільки почали церкву українськими вишиваними хоругвами обставляти, а село вже окупували поляки. Поляків відтіснили червоноармійці, але недовго протримались, знову поступилися полякам. І на тому все спинилося. Бо цього разу Волинь за Ризьким договором 1921 року надовго опинилась під Польщею» («Вересові меди», с.95);

➤ ...«зустріч головного атамана Симона Петлюри з польським зверхником Юзефом Пілсудським» («Століття Якова», ст. 35) відбувалась у Луцьку;

➤ Є відомості про військову просвітницьку діяльність українських січових стрільців в роки I Світової війни на Волині. Наприклад, лише за місяць «усуси» побудували школу в Туричах («Вересові меди», с. 178);

➤ Під час I Світової війни на території Волині червні – вересні 1916 року відбулась наступальна операція російської армії проти австро-угорських і німецьких військ відома під назвою Брусіловський, або Луцький прорив. У ході операції було окуповано деякі території Волині, Галичини та Буковини, взяті міста Луцьк, Чернівці, Станіслав. З приходом росіян «припинила роботу школа, притихло, зачаїлося ..село. ...солдати, що розашувалися в селі, насамперед зірвали жовто – блакитний прапор на школі, замінили його на російський з двоголовим орлом». («Вересові меди», с. 37)

➤ Строкатим був національний склад населення. «Скажімо, у Любомлі, що у Волинському воєводстві, понад 93% населення – іудеї»;

➤ Наведені у творах факти дають уявлення про економічне становище Волині:

– про розвиток у 30-их рр. «Маленького Риму на Стиру», тобто, нашого Луцька. По річці ходили не лише вантажні біржі, а і пасажирські судна, якими можна було потрапити аж до білоруського Пінська. Від Львова провели залізницю, було налагоджено автобусне сполучення («Вересові меди», с. 137);

- відсутність власної держави, тоталітарність режимів призводили до зубожіння народу, особливо селян: «Місцеві селяни, затуркані то Москвою, то Варшавою, то своїми ж п'явками, – бідні, як церковні миші». Тому театр іноді показував безплатні вистави. («Вересові меди», с. 144);

- неграмотність полішуків вбивала мотивацію до навчання. Побутувала думка: «Хіба в того, хто до школи ходив, бульба краще родить чи льон синіше цвіте?». («Вересові меди», с. 178);

- Багато прикладів про про полонізацію «східних кресів» у другій половині 30-их років («Вересові меди», с. 228). Так, «У Львівському університеті, який носить ім'я польсько короля Яна Казимира, На жодній кафедрі немає викладання українською мовою» («Вересові меди», с. 91);

- Проте, українська еліта – ця неопалима купина нації, в таких складних умовах оберігала і розвивала українську культуру. Великий вплив на тогочасну історію Волині мали: родини Липинських,

Певних, Загурських, Радзивілів, Микола Маслов, президент «Рідної хати», отець Павло Пащевський (настоятель Хрестовоздвиженської-єдиної в місті православної церкви), сенаторка Олена Левчанівська, волинський воєвода Юзевський, який вважав, що саме «Волинь має стати центром порозуміння між поляками і українцями» («Вересові меди», с. 138);

- Культурне життя Волині і Луцька тісно пов'язане з діяльністю міського театру імені Юліуша Словацького, кінотеатру «Чари», українського клубу «Рідна хата», польського клубу «Вогнище», Луцької української гімназії, музичної школи імені Фредеріка Шопена.

➤ Цікаво описано волинський побут – житла, страви, одяг, звичаї:

- жили полішуки і в ХХ столітті у «курній хаті, в якій не прийнято було відчиняти вікна,... бо вважалося, що свіже повітря заходить, коли відкривають двері» («Століття Якова», ст.127)

➤ «Їжею були кисле й свіжовидоєне молоко, зрідка шкварки,..ще рідше – яєшня, а найчастіше – картопля з рослинною олією» («Століття Якова», ст.127);

➤ З захопленням читається колоритна волинська говірка, кумедні лайливі слова. Наприклад, «Аби тебе тряся взяла», « Щоб на тебе так собаки брехали», ,»»Щоб ти зозулі не почув», «»Щоб тебе хробак за язик вхопив». Лише з приходом «советів» почули волиняни нецензурну лайку, яка, на жаль, зосталась і до нині.

- Полішуки не мали хорошої освіти, але володіли неабиякою життєвою мудрістю. Адже ще 100 років тому розуміли, що «як для росіян, так і для австрійців це поліське село, заховане серед лісів, ... –

сього лиш територія бою, а вціліє воно чи згорить дотла разом з усіма його жителями – обом арміям, як і обом чужим державам, байдуже («Вересові меди», с. 35)

➤ Найголовніший історичний урок, який слід зробити, вивчивши події столітньої історії той, що українці знову у 1914 – 1939рр. нагадали всьому світові про себе як про окрему націю, що має повне право на власну державу. Успіх міг бути досягнутий тільки за умови згуртованості народу, соціальних, національних та політичних прошарків, груп та партій, які виступали за державне відродження України .

➤ Обидва романи закінчуються світло, оптимістично.

Народжуються і зростають нові покоління українців, які впевнено і без страху дивляться у майбутнє.

V. Конструювання рольової ситуації з використанням технології сторітеллінгу з метою актуалізувати в учнів уявлення про загальнолюдські чи власні духовні та життєві цінності (використання технології сторітеллінгу).

Учитель української літератури. Кожному з нас призначено свій шлях у житті. Одні йдуть ним спокійно крокуючи, не озираючись довкола. Інші не залишаються байдужими до всього що відбувається. Часта історія по-різному впливають на людей, змушують визначитися зайняти певну життєву позицію. Що значить бути людиною? Коли людське життя має сенс? На ці питання ми зможемо відповісти, простеживши нелегкі життєві шляхи головних героїв романів: Якова Мехи та Богдани Ясницької. Чи може змінити час людину, а чи може

людина бути поза часом? Як би склалось життя цих людей, коли б вони жили в наш час?

Творчі розповіді учнів.

VI. Висловленні учнями і письменниками Володимиром Лисом та Надією Гуменюк власної оцінки на основі осмислення історичної інформації та власних моральних цінностей, визначення та проголошення власної точки зору та доведення її фактами.

Діалог з письменниками Володимиром Лисом і Надією Гуменюк.

Питання учнів до Володимира Лиса та Надії Гуменюк:

- Пане Володимире, як у Вас виник задум написання цього роману?
- Скажіть, будь ласка, чи були прототипи головних героїв?
- Пане Володимире, звідки Ви так досконало знаєте говірку жителів Згоран?
- Скажіть, будь ласка, як Ви сприйняли те, що герої фільму «Століття Якова» не розмовляли так як герої роману?
- Надіє Павлівно, чому Ви обрали таку назву свого роману?
- Скажіть, будь ласка, чому саме проблема створення театру в Луцьку зацікавила Вас?
- Які історичні джерела слугували матеріалом для написання роману «Вересові меди»?

VII. Осмислення результатів уроку (рефлексія).

Ключовим показником наявності особистісного сенсу є осмисленість життя. Осмисленість життя визначається як свідомість минулого, теперішнього і майбутнього, як наявність мети в житті, як переживання індивідом значущості життя.

Володимир Лис, Надія Гуменюк, учителі, учні висловлюють судження про те, як вплинули думки інших людей на їхній ціннісний досвід. Ціннісне ставлення тісно пов'язане як із пізнавально-оцінною стороною Ціннісне ставлення тісно пов'язане з пізнавально-оцінною і з перетворювальною діяльністю людини і складає її стрижень.

Відеозвернення випускниці Луцької ЗОШ №20 Гуцик Олени, співробітниці групи «1+1 медіа» (група «1+1 медіа» екранізувала роман «Століття Якова»).

Домашнє завдання. Підготувати творчу розповідь (сторітеллінг) на тему:

«Один день з життя волинянина у 1918році».

Світлини з уроку:

1.3.4.Упровадження інклюзивної освіти. Корекційно-розвиткове заняття «Баламетрика» за методикою Ф. Белгау

Пасальська Н.Г, практичний психолог

Ходорчук С.М, вчитель початкових класів

До Вашої уваги будуть представлені елементи інноваційної програми навчання доктора Френка Белгау «Баламетрика». Слово баламетрика складається із частин «бала» – «рівновага», «метрика» - «вимірювання», тобто дослівно перекладається як «вимірювання рівноваги».

Базується вона на тренуванні вестибулярного апарату, який на пряму пов'язаний з нейронами та роботою головного мозку. Тренування вестибулярного апарату сприяє формуванню більш ефективних процесів як сприймання, переробки отриманої інформації, так використання цієї інформації в майбутньому.

Навчальна програма «Баламетрика» спрямована на покращення рухового та зорового сприймання, моторики, логічного мислення, координації рухів, розвитку уяви та фантазії, вдосконалення основних функцій мозку, що є основою навчання та самовдосконалення особистості.

Загальні вимоги до вправ:

Основне правило допомогти організувати структуру мозку і розвинути нейронові з'єднання в ньому. Це не гра!!! Потрібно ставитися серйозно!!!

- Розміщення ніг на балансувальній дошці – по центру розмічених полів. Великий палець ноги на цифрі 10
- Важливо, утримувати баланс, а не гойдатися

- Контролювати всю процедуру вправ
- Кожну вправу виконувати хоча б 5 разів
- Максимально зосереджуватися на вправі

Пропонуємо переглянути елементи тренувальних вправ за програмою Баламетрика з учнями та класоводом інклюзивного 3-Г класу.

Вправа 1

Силіконові мішечки Біні.

Стати на дошку.

1. Візьміть мішечок Біні, не сходячи з дошки.
2. Підкиньте мішечок вгору і спіймайте його обома руками.

Повторіть впр 5 разів.

3. Підкиньте мішечок вгору і спіймайте його обома руками.

Стежте за мішечком тільки очима, не рухаючи головою. Повторіть впр 5 разів.

4. Підкиньте мішечок вгору і спіймайте його обома руками.

Стежте за мішечком, рухаючи головою, але не очима. Повторіть впр 5 разів

Вправа 2

Кольори , стрілки.

Вправа виконується на балансувальній дошці. Тренування координації рухів, розвиває пам'ять

Вправа зі стрілками

Завдання пригадуємо діти:

Червоний колір – правою рукою доторкнутися до правого стегна (хлопнути себе)

Синій – теж зробити з ліва

Зелений – доторкнутися обома руками

Білий – стан спокою.

Можливий різний темп залежно від особливостей дитини (для індивідуального та групового виконання)

Вправа 3

Силіконові мішечки Біні

(РОЗКЛАСТИ МІШЕЧКИ) Стати на дошку.

Розташуватися один проти одного.

1. Перекидайтеся між собою бінімішечком.
2. Один із партнерів тримає два мішечки, киньте обидва мішечки вашому партнеру, він спіймає кожною рукою 1 мішечок. Повертаю знову вам за такою ж схемою. Продовжуйте вправу 5 разів.
3. Кожен тримає мішечок двома руками. Киньте один одному одночасно і спіймайте обома руками, після цього підкиньте у повітря двічі і потім киньте один одному. Продовжуйте так робити далі.

А зараз зійдемо з балансувальних дошок, присядемо біля них, трішки відпочинемо

Вправа 4

Ходіння по прямій

Стати на пряму, подивитися на кінцеву точку попереду. Рухатися по прямій ступня за ступнею. Виконати вправу в протилежний бік із закритими очима.

Вправа 5

Дошка, що обертається

1. Станьте на дошку, що обертається, намагайтеся обертатися за годинниковою стрілкою.

2. Обертайтеся проти годинникової стрілки
3. Тепер те ж саме із закритими очима за годинниковою стрілкою і проти.

Вправа 6

Брус з переміщеним рівнем складності

- Пройдіть від початку до кінця бруса, розмахуючи руками, поверніться до початку, ідучи спиною вперед
- Ідіть боком, підкидайте мішечка і ловіть, назад ідіть, повернувшись іншим боком, підкидаючи мішечок.

Вправа 7

Супер Бол

- Станьте на дошку рівноваги. Візьміть м'яч правою рукою, киньте його і спіймайте лівою. Киньте лівою і спіймайте правою.
- Поцільте у квадрат дошки м'ячем у число 9
- Спробуйте поцілити у квадрати м'ячем від 1-9
- Хаотично називаю числа, ви їх вибиваєте м'ячем
- Підкиньте уверх м'яч і попадіть у цифри на дошці назвавши їх
- Підкиньте уверх м'яч і попадіть у цифри на дошці, останніх двох назвіть суму.

Ці декілька вправ показують невелику частину програми баламетричного навчання, виконання таких, здавалося, легких вправ приносить вагомі результати. Внаслідок навчання дітей

цієї програми через 9-12 місяців спостерігаються великі зміни у читанні. Так для прикладу, американські дослідження показують, що учні з порушенням читання, уваги та іншими проблемами підвищили свій навчальний рівень на 75%, у порівнянні з дітьми, у яких не виявлено ніяких порушень.

2. Використання активних та інтерактивних форм методичної роботи.

Один із найоптимальніших шляхів організації освітнього процесу – це впровадження інтерактивних методів, під якими розуміємо взаємозалежну спільну діяльність усіх учасників освітнього процесу, під час якої всі вони поринають у реальну атмосферу співпраці для спільного розв'язання проблем.

Інтерактивна модель навчання орієнтує учасників процесу на тотальний прояв творчої активності, відкрите спілкування, колективне напрацювання стратегії та координацію спільних дій.

Структура інтерактивного процесу навчання:

- Вступна частина:
 - уведення в проблему, викладення певної інформації про неї;
 - сприйняття та усвідомлення головної мети.
- Технологічна частина:
 - розподіл учасників процесу на групи, команди, сектори тощо;
 - отримання учасниками необхідних ресурсів(бланків, канцтоварів, ПК, реквізитів тощо);
 - сприйняття членами мікрогруп встановленої для них мети.
- Основна частина – робота в мікрогрупах, спрямована на досягнення встановленої мети.
- Звітна частина:
 - підготовка мікрогрупами здобутих під час виконання завдання або справи результатів у вигляді доповіді, презентації, творчого виступу, концертного номеру, листівки, пам'ятки тощо.
- Рефлексія:

- узагальнення та усвідомлення учасниками процесу інтерактивного навчання здобутих усіма результатів;
- індивідуальне кодування досвіду за допомогою символічних схем, малюнків, образів, фрагментів занять з метою перенесення його у власну професійну діяльність.

Саме активні та інтерактивні форми методичної роботи полегшують процес набуття педагогами нового досвіду, сприяють засвоєнню нових знань, розвитку активності, ініціативності, творчості кожного вихователя, поліпшують емоційний фон спілкування.

Пропонуємо різноманітні види активних та інтерактивних форм методичної роботи для розвитку творчого потенціалу педагогів.

Активні форми	Інтерактивні форми
Методичний фестиваль	Творча лабораторія
Методична панорама	Калейдоскоп творчих майстерень
Методичний міст	Презентація творчих майстерень
Проблемний стіл	Педагогічний парламент
Методичні посиденьки	Рольова гра
Проблемно-аналітичні бесіди	Ділова гра-стратегія
Педагогічний консилиум	Педагогічний фрістайл
Методичний ринг	Тренінг-панорама
Диспут	Ігровий тренінг
Дискусія	Вітальня педагогічної майстерності
Ділова гра	Піраміда знань
Прес-конференція	Ігрове моделювання
Методичний аукціон	Обсерваторія педагогічних ідей
Педагогічна студія	Проблема по колу
Педагогічні майстерні	Командний ланцюжок
Майстер-клас	Педагогічна реклама

Педагогічний турнір	Колаж інтересів
Педагогічний КВК	Педагогічний сенкан
Банк педагогічних ідей	Відкритий мікрофон
Брейн-ринг	Сам собі режисер
Клуб творчих зустрічей	Судова справа
Круглий стіл	Гаряча лінія
Ярмарок методичних ідей	Мозковий штурм
Педагогічний відеосалон	Метод кейсів
Творчий звіт	Критерійний покер

Використання активних форм методичної роботи, реалізація інтерактивної моделі навчання дасть змогу розв'язати комплекс завдань методичної служби:

- розвиток творчого потенціалу педагогів школи;
- удосконалення комунікативної компетентності педагогів;
- систематизація і конкретизація професійних знань;
- практичне відпрацювання певних умінь і навичок педагогів;
- активне використання активних та інтерактивних методів у роботі з дітьми.

Уся методична робота спрямована на забезпечення творчого характеру педагогічної праці, стимуляцію пошуку, творчої активності вчителів, впровадження інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду з метою якнайповнішого забезпечення інтересів дитини.

2.1. Ділова гра з елементами тренінгу «Від творчого педагога до творчої дитини»

Мета: Виявити рівень знань педагогів про поняття «творчість», «креативність», «творча особистість»; конкретизувати й узагальнити знання із проблеми формування творчої індивідуальності педагогів засобами естетичного виховання; в умінні аналізувати ситуацію (запитання) і спільної думки. Розвивати творчу активність, нестандартність мислення, образну пам'ять і творчу уяву, швидкість та творчість думки. Виховувати вміння працювати колективно, толерантність.

Хід заходу:

Відомо, що тільки творчий педагог може виховати творчу особистість. Тому на сучасному етапі найбільш актуальним завданням методичної служби є розвиток творчого потенціалу педагогів.

Над цим питанням наша школа працює вже багато років. Ми розпочали цю роботу з підвищення освітнього та якісного рівня педагогів. Результати ви можете бачити на графіку (**слайд 1** «освітній рівень педагогів») та діаграмі (**слайд 2** «якісний рівень педагогів»).

Психологічний супровід розвитку творчого потенціалу педагогів постійно здійснює наш практичний психолог. Проведені анкетування, тестування педагогів показали, що наш педколектив має достатньо високий творчий потенціал. (**Слайд 3**)

Ми вважаємо, що використання активних та інтерактивних форм методичної роботи полегшує процес набуття педагогами нового досвіду, сприяє засвоєнню нових знань, розвитку активності,

ініціативності, творчості кожного вчителя, формує в кожного педагога такий тип мислення, який забезпечить творчий характер педагогічної праці.

І сьогодні ми пропонуємо Вашій увазі ділову гру з елементами тренінгу «Презентація творчих майстерень»

- Доброго дня, шановні колеги! Запрошуємо вас взяти участь у діловій грі «Презентація творчих майстерень». Для цього потрібні бажання працювати та хороши настрої. Як завжди, налаштуватися на роботу нам допоможе наш практичний психолог.

Психолог: Доброго дня, шановні педагоги! Сьогодні ви будете подорожувати країною Творчості. Тому давайте привітаємося одне з одним дещо незвичайним способом: потрібно назвати своє ім'я і транспорт, на якому ви могли б приїхати на сьогоднішню зустріч. Транспортний засіб повинен починатися на ту ж букву, що й ваше ім'я:

Л – лада, ланос, ламброджині, ланкрузер, лімузин, літак.

І – іссузу, ікарус.

О – опель, октава, ока, олені.

Ж – жигулі.

С – сітроен, сузукі, скутер, самокат.

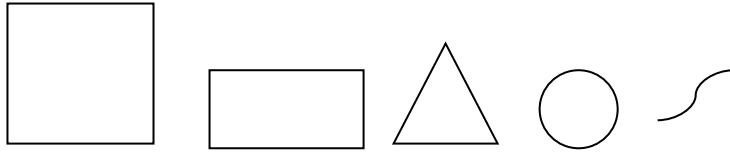
Т – тайота, таврія, трактор.

М – мерседес, метро, мазда, мітла.

Н – ніссан, НЛЮ і т.п.

Тест «Символи»

Інструкція: «Подивіться на ці 5 фігур і виберіть ту, яка вам подобається найбільше» (учасники все мають робити швидко, не замислюючись).

Квадрат – найзручніше почувається у стабільній обстановці, віддає перевагу чітким вказівкам, що робити. Він консервативний і любить, щоб усе було впорядковано і регулярно. Коли йому дають завдання, він працює над ним до завершення, навіть якщо це монотонна, важка робота.

Прямокутник – також любить систему й рівномірність. Але він швидше встановлює її за допомогою організації, зборів, комітетів тощо. Усе має робитися правильно, з урахуванням правил і норм. Коли прямокутнику дають завдання, він починає його організовувати, роблячи все, щоб завдання виконувалося якомога систематичніше.

Трикутник – орієнтований на мету. Він одержує задоволення від планування чогось і досягнення плану. Його спонукає до дій те, чого він досягне. Трикутник часто звертає увагу на більш довгострокові справи, але може забувати про деталі. Коли йому дають завдання, він встановлює мету й розробляє план її досягнення. Трикутник орієнтований на мету.

Коло – дружелюбне й товариське; ніяких гострих кутів. Воно виконує завдання, говорячи про нього і згладжуючи взаємини з кожним.

Спілкування для кола найголовніше, і воно робить усе для того, щоб зберігалася гармонія. Коли отримує завдання, то обов'язково його з кимось обговорює.

Хвиля – нестандартна і творча. Їй найкраще робити щось нове й різноманітне. Розміреність набридає. Коли перед хвилею ставлять завдання, у неї виникають блискучі ідеї.

Психолог: - Я бажаю Вам сьогодні плідно і творчо попрацювати.

- Виховувати творчу особистість без краси неможливо. Прекрасне – вічне джерело духовності, натхнення, творчості. Своєю здатністю помічати красу, відчувати й емоційно переживати її ми відкриваємо в дитини почуття прекрасного. Прекрасне тісно пов'язане з мистецтвом. А мистецтво асоціюється з творчістю, творчими майстернями. Тож я вас запрошую до творчих майстерень художників, музикантів, акторів.

На столі знаходяться однакова кількість зелених, жовтих і червоних аркушів. Зараз я прошу вас взяти по одному. Таким чином ви обєднаєтесь в три майстерні:

Зелена – музична майстерня

Червона – театральна майстерня

Жовта – образотворча майстерня

Правила роботи в майстернях:

- 1) Усі беруть участь у тому, що відбувається, над кожним завданням команди працюють певний час.
- 2) Доброзичливе ставлення слухачів один до одного.
- 3) Бути відкритим і відвертим.

4) Не перебивати того, хто висловлюється, чітко висловлювати свої думки.

5) Поважати думку іншого.

6) З оцінкою викладеною ведучим і художньою радою ніхто не сперечається.

Сьогодні нашу роботу оцінює художня рада.

Завдання № 1 «Знайомство»

Кожна майстерня має представити себе в короткому резюме й емблемі.

Члени майстерень справді проявили неабияку винахідливість, художні, поетичні здібності й навіть філософський погляд на творчість.

А тепер переходимо до педагогічних і психологічних понять.

Завдання № 2. Сьогодні ми розглянемо поняття:

- Що таке творчість? Що таке креативність?
- Як ви розумієте поняття творча особистість?

(На різного кольору: жовтій, зеленій, червоній стрічках написані запитання)

1) Що таке творчість?

2) Що таке креативність?

3) Що таке творча особистість? (Команди обирають стрічки).

Вам потрібно розкрити дане поняття словесно, наочно, а також підібрати характерні якості даного поняття до кожної букви слів: творчість, креативність, особистість, заповнивши таблицю.

Творчість – це діяльність, яка породжує щось якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю.

Найчастіше творчість визначається як процес діяльності, результатом якого є створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей.

Творчість є здатністю людини створювати з наявного матеріалу дійсності на основі пізнання закономірностей об'єктивного світу нову реальність, що задовольняє різноманітним суспільним та особистим потребам.

Творчість – це процес самореалізації, який у підсумку формує творчу особистість.

Існує також педагогічна творчість.

Специфіка педагогічної творчості полягає перш за все в тому, що об'єктом і кінцевим результатом педагогічної творчості є формування особистості, а не створення образу як у мистецтві, не створення механізму чи конструкцій як у науці.

Творчість - особливий вид активності нерегламентованого, перетворювального характеру.

Основні риси творчої діяльності – це неповторність, оригінальність, унікальність.

Т – толерантний, терплячий

В – винахідливий, відкритий, відвертий, впевнений

О – оригінальний

Р – рішучий, розкутий, романтичний

Ч – чутливий, чесний, чуйний, чарівний

І – ініціативний, інтелектуальний, інтелігентний

С – самостійний, сміливий, самодостатній, сумлінний

Т – товариський, турботливий, тактовний, талановитий
творчість

Ь

«Творчість – це не сума знань, а особлива спрямованість інтелекту, особливий взаємозв'язок між інтелектуальним життям особистості та проявом її сил в активній діяльності» (В.О.Сухомлинський).

Види творчості визначаються характером діяльності людини – творчість винахідника, організатора, наукова і художня творчість тощо.

У процесі творчості беруть участь духовні сили людини, зокрема уява, а також майстерність, яка виникла під час навчання і практичної діяльності людини й необхідна для втілення творчих задумок.

Творчість - притаманна лише людині, це діяльність, що породжує якісно нове, відмінне, неповторне, оригінальне, унікальне.

Що таке креативність?

Креативність – це творчі можливості людини, які виявляються в мисленні, почуттях, спілкуванні, діяльності, характеризують особистість загалом.

Креативність (за визначенням П.Торенса) - це процес появи чутливості до проблем, до дефіциту знань або суперечностей у них, визначення цих проблем, пошук їх рішень, висування гіпотез, перевірок, змін і переперевірок гіпотез, а потім обґрунтування результату рішення.

Креативність – це здатність до творчої діяльності.

К – кмітливий

Р – розсудливий

Е – енергійний

А – активний

Т – тактовний

И –

В – винахідливий

Н – нестандартний

І – ініціативний

С – сміливий

Т – толерантний

Ь

Креативність - загальна здібність дитини , її здатність до творчості, одна із базових якостей особистості, комплекс інтелектуальних та особистісних якостей, що сприяє становленню і прояву творчості.

Показники сформованості креативності:

- через творче досягнення самовиражається, актуалізує свої здібності;
- генерує ідеальні ідеї, самостійно висуває різноманітні гіпотези; намагається відійти від запропонованого шаблону;
- гнучкість і швидкість мислення, кмітливість, дотепність, розсудливість;
- знаходить оригінальні способи розв'язання проблем ;

- характеризується творчою продуктивністю, схильністю реалізувати задумане;
- підходить до проблеми зрізних точок зору, легко переключається з одного класу об'єктів на інші, швидко вдається до аналогій, порівнянь, протиставлень, асоціативних зв'язків; користується різними доказами;
- виявляє інтерес до парадоксів, має розвинене почуття гумору, схильна до сумнівів, вміє дивуватися;
- здатність бачити істотне, відокремлювати головне від другорядного, сприймати все комплексно;
- здатна прогнозувати, випереджати, передбачати;
- вирізняється метафоричністю, багатством уяви, вмінням бачити складне у простому, у складному просте.

Зарубіжний науковець Е.П.Торренс розуміє під креативністю здібність до загостреного сприйняття недоліків та пропусків у знаннях, чутливість до дисгармонії.

Е. Фромм розкриває поняття креативності як здібність дивуватися, пізнавати щось нове, вміння знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, спрямованість на відкриття нового і здібність до глибокого усвідомлення свого досвіду.

Виділяють загальну, потенційну та актуальну креативність.

Під загальною креативністю розуміють здібність людини до творчості взагалі.

Основні критерії креативності:

- оригінальність;
- гнучкість;

- швидкість;
- допитливість;
- сміливість.

Що таке творча особистість?

Творча особистість - це людина, здатна вникати в суть ідеї і втілювати її всупереч всім перешкодам, аж до отримання практичного результату.

Т. Едісон говорив, що винахід – це 10 % натхнення і 90 % поту.

Що ж властиво творчим особистостям?

- інтелектуальна незалежність, яка проявляється ще в ранньому дитинстві і допомагає мислити та говорити попри усталені стереотипи й авторитети;
- виняткова допитливість;
- значка гнучкість під час зіткнення з будь-якими проблемами;
- завжди розглядають кілька альтернативних варіантів. Тому мають високу продуктивність.

Австралійські вчені Г.Карна і М. Кертон вважають, що творчі люди діляться на «новаторів» і «адаптерів». І ті й інші здатні до творчості і відрізняються не продуктивністю, а стилем мислення.

«Адаптери» - схильні вдосконалювати та поліпшувати використовувані методи, дотримуючись загальноприйнятих поглядів.

«Новатори» - висувають ідеї, що передбачають радикальні зміни.

Наприклад, трирічна дитина хоче доторкнутися до великого собаки, а мати забороняє їй це. Як діятимуть у цих обставинах «адаптер» і «новатор»? Дитина - «новатор» у відповідь на заборону

торкатися собаки руками, робить це ногою, що не було заборонено. Якщо не дозволено й це, вона швиденько стає навкарачки і обережно тикається у собаку головою.

А як у цій ситуації чинить маленький «адаптер»? Він методично ридає доти, доки знесилена мати не дозволить йому робити все, що заманеться.

Свого досягне і «новатор», і «адаптер», але поведінка «новатора» більше схожа на те, що ми звикли вважати творчістю.

Важливою властивістю творчої людини є:

- наполегливість у досягненні мети;
- впевненість у собі;
- рішучість;
- самостійність;
- наполегливість і старанність, що допомагають долати перешкоди, не зупинятися перед невдачами і труднощами.

Будинок «Творча особистість»

його цеглинки означають риси творчої особистості (Приклад, як можна наочно представити поняття творча особистість).

ТВОРЧА ОСОБИСТІТЬ

інтелектуальна
незалежність

старанність

рішучість

неповторність

пізнавальна
активність

самовдоско-
налення

висока
працездатність

унікальність

О – особливий

С – самостійний

О – оригінальний

Б – багатий

И – Інтелігентний

С – старанний

Т – терплячий

І – інтелектуальний

С – самостійний

Т – трудолюбивий

Ь

Аналізуючи ваші виступи можна зробити висновок, якими ж якостями повинен володіти педагог:

Характерні риси творчого педагога

- наукове мислення;
- високий рівень педагогічної майстерності;
- педагогічна інтуїція;
- потреба у творчій діяльності, самовдосконаленні;

- вміння проводити критичний аналіз і самоаналіз педагогічної діяльності;
- вміння передбачувати нове, бачити перспективу;
- здібності до управлінської діяльності;
- ініціативність і активність;
- багата уява і нестандартне мислення;
- цілеспрямованість і вольові якості;
- висока ерудиція;
- культура педагогічної праці.

Завдання 3. «Метод сенкан» Учасники гри показали ґрунтовні знання таких складних понять як «творчість», «креативність», «творча особистість». І щоб закріпити ці поняття пропоную використати метод Сенкану.

Сенкан – п'ятирядкова віршована форма, яка виникла в США на початку ХХ століття під впливом японської поезії.

1 рядок – тема сенкана, заключає в собі одне слова (зазвичай іменник або займенник), яке означає об'єкт або предмет, про що йде мова.

2 рядок – два слова (прикметники або дієприкметники), що дають опис якості об'єкта чи предмета.

3 рядок - 3 дієслова чи дієприслівники, описують характерні дії об'єкта .

4 рядок – фраза з 4-х слів, що виражає особисте відношення автора до предмета чи об'єкта

5 рядок – одне слово-резюме, що характеризує суть предмета чи об'єкта .

Вам завдання: Придумати вірші методом сенкану, підводячи підсумок понять:

I майстерня «Творчість»

II «Креативність»

III

«Творча особистість»

Наприклад,

Креативність

Кмітливий, дотепний; прогнозує, випереджає, конструює.

Знаходить оригінальні способи розв'язання.

Здібність

Завдання 4. «Заповнення листа мети»

А тепер потрібно визначити, які саме форми, засоби, методи та види діяльності найбільш ефективні для художньо-естетичного розвитку школярів.

Кожна майстерня отримує аркуш із намальованими будиночками, на даху якого зазначено мету, яку педагоги мають досягти у процесі художньо-естетичного розвитку. Запропонована мета відповідає напрямку майстерні.

На стіні учасники пишуть завдання, вирішивши які, на їхню думку, можна досягти поставленої мети.

На стежці, що веде до будинку, записуються методи і способи вирішення цих завдань.

Паркан – перешкоди, які заважають досягти мети.

Лист мети 1. Творчий розвиток особистості в образотворчій діяльності.

Лист мети 2. Розвиток музичних здібностей школярів.

Лист мети 3. Розвиток творчих здібностей у процесі театралізованої діяльності.

Перш ніж ви почнете працювати, хочу вам нагадати: Вчені вважають, що для розвитку творчих здібностей у школярів потрібно створити умови, де має відбутися думка, де постійно працює дитяча здогадка, інтуїція, фантазія.

Отже, ми можемо зробити висновок, щоб діти навчилися творчого пошуку, слід конструювати спеціальні ситуації, які створюють умови для творчого розв'язання проблем.

Казка – джерело мудрості народу. Казка дарує радість і дорослим , і дітям.

Тому зараз ми виконаємо **вправу «Казковий вернісаж»**

Кожна майстерня по черзі дістає згортки зі скриньки із описом знайомої всім казки, думає над відповіддю, потім зачитує опис казки і свій варіант відповіді. Отже, розпочинаємо.

1.В якій відомій казці сіра непривітна особистість здійснює підступний план убивства двох осіб, і лише завдяки своєчасному втручання громадськості все закінчується добре? (*Червона шапочка.*)

2.Назвіть казку, в якій різні за своїм соціальним статусом герої займали по черзі помешкання, створене в незвичайному архітектурному стилі. І все було б добре, якби до помешкання не повернувся його попередній власник зі своїм охоронцем. От героям казки й довелося залишити незаконно зайняту територію. (*Рукавичка.*)

3.Герой якої казки постійно виконує забаганки своєї норавливої дружини? Проте, як би він не прагнув задовольнити амбіції

супутниці, вона щоразу підвищує рівень вимог. Зрештою, подружжя опиняється на початковому етапі задоволення власних потреб.
(Золота рибка.)

4. В якій казці головна героїня постійно й нахабно обмовляла тих, хто їй робив добро? А коли вона, щоб уникнути покарання, незаконно оволоділа чужим помешканням, то різні впливові особи намагалися провести з нею роботу з подолання її асоціальної поведінки.

Вдалося це лише найменшому з усіх учасників експерименту. *(Коза-дереза.)*

5. Назвіть казку, в якій ідеться про спортсмена, котрий вирушає на змагання з бігу з перешкодами. Хитрість і витримка допомогли йому дуже близько підійти до фінішу, проте фінал — трагічний. Проявивши занадто велику самовпевненість, він гине.

(Колобок.)

6. Назвіть казку, в якій головна героїня могла перевтілюватися в різні образи задля свого нареченого. Проте одного разу його нерозсудливість та імпульсивність у поведінці призвели до довготривалої розлуки закоханих. Та, долаючи різні перешкоди, вони все ж таки єднають свої долі. *(Царівна-жаба.)*

Наступне випробування для членів майстерень продемонструвати, як педагоги застосовують знання на практиці.

Завдання № 6. «Презентація творчих доробок»

Майстерні мають представити домашнє завдання: Розкрити поняття «творчість» засобами художньо-естетичного розвитку.

1) Майстерня – Розкрити поняття «творчість» за допомогою образотворчої діяльності.

2) Майстерня – Розкрити поняття «творчість» засобами театралізованої діяльності.

3) Майстерня – Розкрити поняття «творчість» засобами музичної діяльності. Учитель – ключова фігура, яка здійснює вплив на формування творчої особистості. І сьогодні ми побачили наскільки творчі наші педагоги.

Для підбиття підсумків слово надається членам художньої ради.

Завершити нашу роботу я пропоную психологу.

Вправа «Емоційний ланцюжок»

Учасники стають у коло, кладуть ліву руку на плече сусіда і по черзі, один за одним, дякують сусідові ліворуч за гарну роботу, позитивні емоції, висловлюють йому свої побажання.

Підсумок (притча)

Колись давно у Стародавньому Китаї жив розумний, але дуже пихатий мандарин. Весь день він приміряв багате вбрання, розмовляв із підданими про власний розум і згадував минулу зустріч з імператором... Минали дні, роки... Аж ось країною поширилась чутка, що неподалік від кордону з'явився найрозумніший у світі чернець. Дізнався про це і наш Мандарин. Дуже розлютився він: як можна називати якогось там ченця найрозумнішою людиною у світі?! Проте, тамуючи лють і не виказуючи своїх емоцій, Мандарин запросив ченця до себе у палац. Сам же задумав обдурити його: «Я візьму у руки метелика, сховаю його за спиною і запитаю, що у мене в руках: живе чи мертве? Якщо чернець скаже, що живе, я роздушу метелика, а якщо мертве, випущу його...» І ось настав день зустрічі.

У пишній залі зібралося багато людей, усім хотілося подивитися двобій найрозумніших людей у світі. Мандарин сидів на високому троні, тримав за спиною метелика і з нетерпінням чекав приходу ченця. Аж ось двері відчинилися, і до зали увійшов невисокий, худорлявий чоловік. Він підійшов до Мандарина, привітався і сказав, що готовий відповісти на будь-яке його запитання. І тоді, зло всміхаючись, Мандарин запитав: «Скажи-но мені, що я тримаю у руках: живе чи мертво?» Мудрець трохи подумав, усміхнувся і відповів: «Усе у твоїх руках!» Збентежений Мандарин випустив метелика з рук, і той полетів на волю, радісно тріпочучи своїми яскравими крильцями.

Отже, лише від вас, вашого розуміння дітей, як ви зможете виявити їх задатки, здібності, залежить наскільки творчими людьми виростуть наші вихованці. Усе у Ваших руках!!! Тільки творчий педагог спроможний виховати творчу особистість і на згадку про нашу зустріч я дарую Вам цих метеликів, які нагадуватимуть, що все у Ваших руках!

Вправа «Аплодисменти».

Ми з вами добре попрацювали і на завершення нашої роботи я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій – радість. А щоб вони не втекли від нас, їх треба міцно-преміцно поєднати в аплодисменти.

2.2. Ефективність використання технології «Карта думок» в освітньому процесі

Чорнобай Т.П., керівник групи

Привітання

Робота над проблемним питанням

Проблемне питання засідання творчої групи - І.Я.Франко: «Наші пани в шкільній раді захотіли, щоб школа народна була якимось маленьким університетом, щоби давала дітям усього потрошки...

- дитині в майбутньому **житті все се ні на що не придається,**
- у голові її воно **не в'яжеться в ніяку цілісність,**
- а багато дечого в її літах **є для неї зовсім недоступне»**

Сучасна освіта, аби уникнути таких проблем повинна здійснювати компетентнісний підхід, адже **компетентність** – це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. У результаті такого підходу формуються наскрізні вміння:

- ✓ Розв'язую проблеми
- ✓ Критично мислю
- ✓ Творчо мислю
- ✓ Співпрацюю
- ✓ Ефективно спілкуюся
- ✓ Розвиваю власний емоційний інтелект
- ✓ Досліджую
- ✓ Гнучко реагую
- ✓ Організую свою діяльність
- ✓ Рефлектую
- ✓ Читаю вдумливо
- ✓ Планую та реалізую проекти

Переплетення компетентностей та наскрізних вмінь забезпечує розвиток особистості.

Ще одним шляхом подолання проблем відчуженості навчання від життя є інтегроване навчання. **Інтеграція** – це процес взаємодії, об'єднання, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення єдності світогляду учня.

У сучасному світі дуже стрімко збільшується кількість інформації, а це зумовлює в голові дитини інформаційний хаос. Завдання вчителя – скласти пазли в єдину картинку. А для цього необхідно дотримуватися принципу: **«Не звузити життя до окремого уроку, а розширити урок до життя».**

Актуалізація знань про технологію «Карта думок»

Існує багато форм, методів, прийомів та технологій, які дозволяють вчителю реалізувати ці принципи. Ми розглядаємо технологію **«Карта думок»**, що являє собою техніку зручного запису та систематизації інформації. Карти думок використовують для створення, візуалізації, структуризації й класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, розв'язування задач, ухвалення рішень, під час написання статей. Карта думок може називатися:

- ✓ Карта знань
- ✓ Карта розуму
- ✓ Карта пам'яті
- ✓ Асоціативна карта
- ✓ Ментальна карта
- ✓ Mind map

Тоні Б'юзен, вчений, який розробив дану технологію, вважав, що «інтелекткирти є зовнішньою «фотографією» складних взаємин думок у конкретний момент часу. Вони дають мозку можливість

краще «побачити себе збоку», значно вдосконалюють усі розумові навички, підвищують компетентність, додають життю радості, впорядкованості та задоволення».

На сьогоднішній день існує багато сервісів та програмних засобів, які дозволяють розробити карту думок, наприклад:

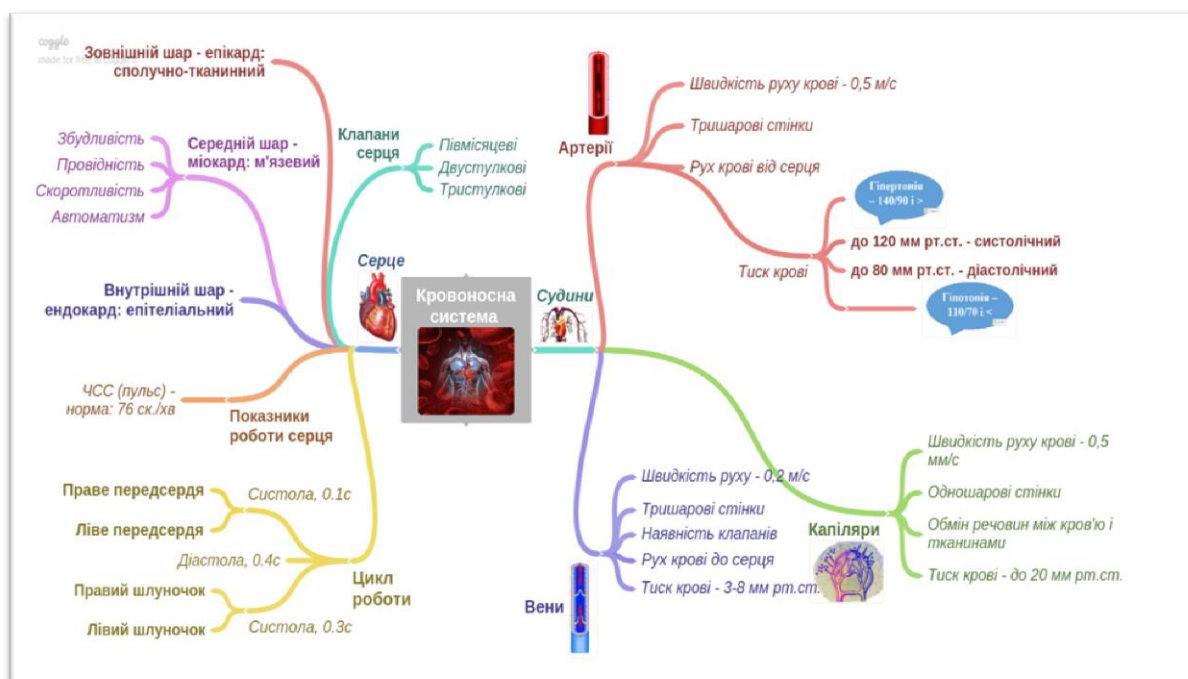
- FreeMind
- Xmind
- MindMeiste
- Coggle

Coggle – це інтерактивна робоча поверхня, що надає можливість розміщувати необхідну інформацію в зрозумілому та креативному вигляді, а також ділитися нею з колегами чи учнями.

Презентація інтелект-карт з досвіду роботи вчителя біології, фізики, географії. Реалізація компетентнісного підходу

Учителі нашої школи, використовуючи технологію «Карта думок» на власних уроках вдало демонструють взаємозв'язок, переплетення, взаємопроникнення з іншими шкільними предметами.

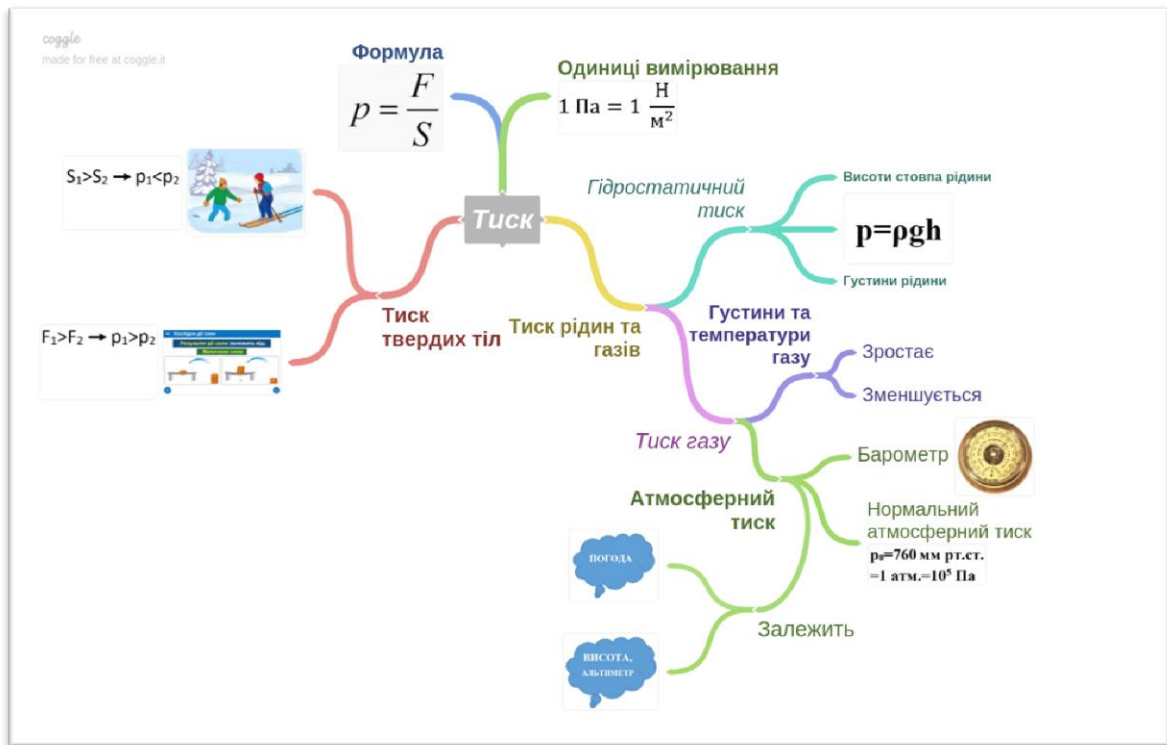
Учитель біології представила карту знань, розроблену нею та учнями

при вивченні теми **«Кровоносна система»**.

Левченко С.С. акцентувала увагу на доцільності використання даної карти як на початку вивчення теми, так і під час узагальнення та систематизації знань. У послідовності вивчення розглядаємо «Серце» - його будову, властивості, ЧСС, цикл роботи серця, тому розпочати складати дану карту доцільно вже на початку вивчення теми. Вивчаючи «судини», їх класифікацію, будову, швидкість руху крові та тиск крові у судинах, доцільно зобразити на карті всі характеристики судин. Тоді учням краще вимальовується і порівняльна картина в цілому, і чітко видно відмінні ознаки між судинами різних типів: артеріями, венами, капілярами. При вивченні даної теми проводиться лабораторне дослідження «Вимірювання ЧСС», де учні досліджують власну ЧСС, враховуючи пульс в стані спокою та після фізичних навантажень, порівнюють його з нормою, тому дані дослідження також можна зазначити на карті. Як і ЧСС артеріальний тиск може змінюватися з різних причин або й захворювань організму. Карту думок можна доповнювати ще й результатами проведених досліджень. Таким чином, на завершення вивчення теми карта буде відображати цілісну об'ємну картину кровоносної системи людини

Більше про таке поняття як тиск діти дізнаються на уроках фізики. Вчитель фізики, представляючи карту знань зазначила, що фізика – наука експериментальна. Вивчаючи фізику, діти на уроках проводять досліди, експерименти, лабораторні роботи, проводять дослідження

вдома. По закінченні вивчення тем учні представляють свої дослідження у вигляді презентації та карт думок. Табачук С.Є. представила одну з таких карт, яку виконав учень Мірчук Олександр при вивченні теми «Тиск». Спочатку було досліджено тиск твердих тіл, залежність тиску від площі поверхні та маси тіла. Потім проводились дослідження на тиск рідин та газів (залежність тиску від густини, висоти стовпа рідини). Більше уваги Табачук С.Є. приділила артеріальному тиску та його залежності від погоди та висоти місцевості. Чим вище, тим тиск менший, а, опускаючись під землю, знаємо, що тиск збільшується. Із цим явищем діти зустрічаються в житті, подорожуючи в гори, спускаючись у печери. Складаючи карту

думок, учень закріплює свої знання, учиться виділяти головну думку, запам'ятовуючи ключову інформацію, а також реалізовувати її в подальшому житті. При цьому формуються компетентності: математична грамотність, компетентності природничих наук, інформаційно-цифрова компетентність, та наскрізні вміння практично та системно мислити. Це робить процес навчання цікавим та результативним.

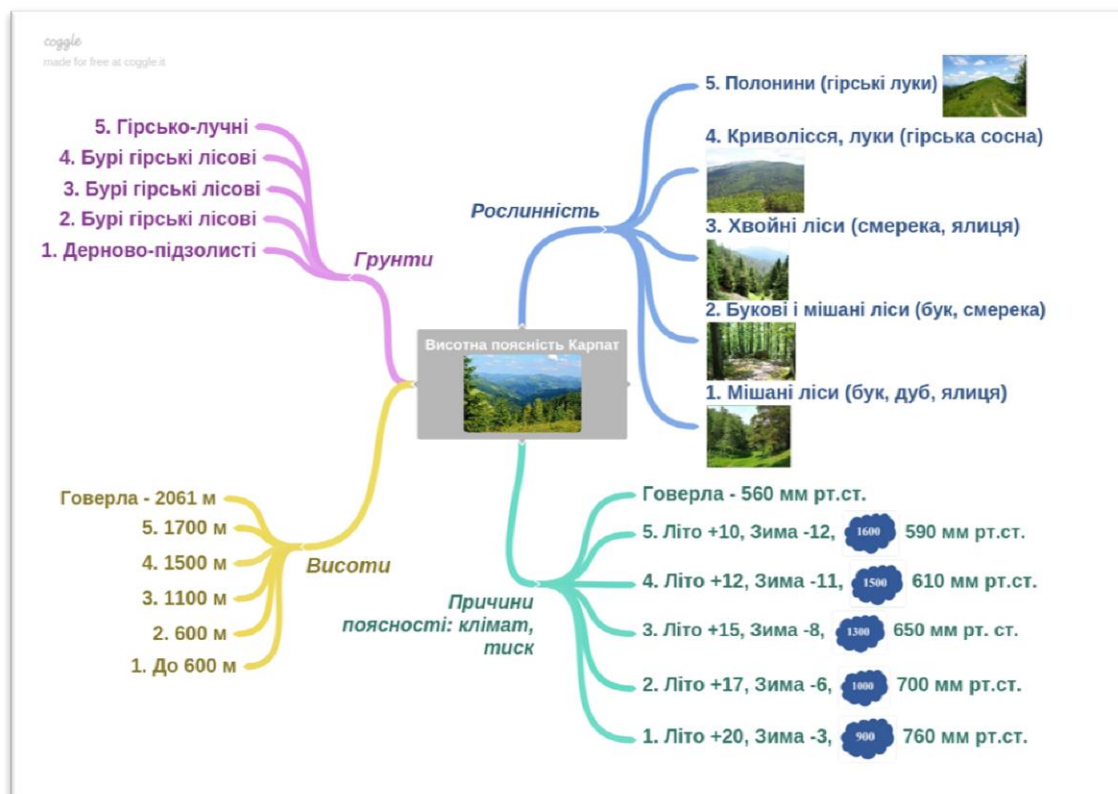
Вчитель географії Сидорук В.А. зазначила, що на уроках часто використовує різноманітні схеми та таблиці. Тому, запропонована вчителем фізики Табачук С.Є. методика її зацікавила і вона вирішила застосувати карту знань на уроці географії у 8 класі при вивченні висотної поясності Карпат. На уроках інформатики учні вчилися створювати карти думок. Тому Сидорук В.А. об'єднала учнів у групи, кожна з яких вивчала та представляла у вигляді карти окремі компоненти природного комплексу:

I група: Як змінюються ґрунти за висотними поясами.

II група: Охарактеризувати зміну рослинних угруповань з висотою.

III група: Визначте причини поясності: клімат і тиск.

Таким чином знання учнями були отримані швидко і розкладені на «відповідних полицях мозку». На контрольній роботі на запитання по

висотній поясності правильно відповіли усі учні 8 класу.

Карти знань на уроках географії доцільно використовувати на таких етапах уроку:

- Пояснення теми, коли складні поняття можуть бути представлені простими частинами.
- Закріплення матеріалу, повторення.
- Перевірка знань.
- Наприклад, зараз при вивченні за допомогою додаткових джерел теми «Волинська область» учні 8 класу отримали завдання скласти карту знань «Природа Волині».

Вчитель фізкультури Копчак В.Є. розповів, як тренувати свій організм, щоб подорож в гори була не лише захоплюючою, але й

легкою. Зокрема, зазначив, щоб долати складні піші маршрути в горах потрібно володіти спеціальною фізичною підготовкою. Основною її складовою є витривалість. За одним із визначень: витривалість – це здатність організму до тривалого виконання будь-якої роботи без помітного зниження працездатності. Очевидно, що тури в Карпати, що передбачають піші переходи по горах, вимагають від учасників готовності до певних навантажень, що перелічені вище. Найкращими і найдоступнішими методами тренування витривалості для походів у Карпати є біг та ходьба.

Учителям, які представили карти думок, було запропоновано провести інтегрований урок наступного навчального року.

«Кошик ідей»

Інші учасники засідання творчої групи запропонували свої теми, які можна інтегрувати з іншими предметами та зручно розкрити у вигляді карти думок. Прозвучали такі пропозиції:

Ковальчук О.О., учитель математики: інтеграція математики та біології, теми – «Геометрична прогресія», «Розмноження бактерій шляхом дроблення».

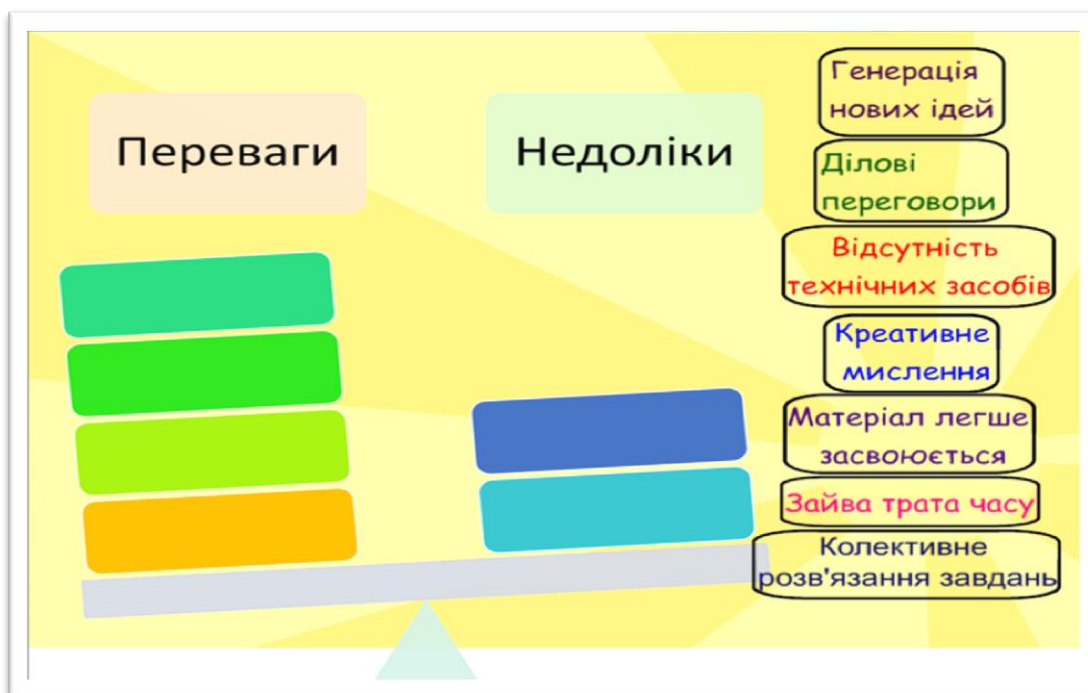
Бадовська Н.В., учитель хімії: інтеграція хімії та біології, теми - «Чорна металургія», «Виплавка сталі».

Повшук К.В., учитель української мови та літератури: інтеграція української та зарубіжної літератури – «Історико-літературні епохи».

Табачук С.Є., учитель фізики: інтеграція фізики та біології, теми – «Оптика», «Будова ока, зір»; інтеграція фізики та образотворчого мистецтва, тема – «Дисперсія світла».

Інтерактивна вправа «Ефективність використання технології «Карта знань»»

Після озвучення ідей, учителям було запропоновано виконати інтерактивну вправу, щоб визначити переваги та недоліки використання технології «Карта думок».

Релаксація.

На завершення засідання для релаксації вчителям було запропоновано переглянути ще одну карту думок (асоціацій, емоцій).

2.3. Школа молодого педагога «Становлення молодого вчителя — основа розвитку школи».

Тренінгове заняття «Мотивація навчальної діяльності учня як необхідна складова роботи вчителя».

Мета: проаналізувати роль професіоналізму вчителя у формуванні мотивації навчальної діяльності, розвитку особистості та творчого потенціалу учнів.

Обладнання: літери, плакат очікувань, сніжинки, картки з завданнями;

Хід заняття:

I.Привітання

II.Вправа «Криголам»

Молоді педагоги по черзі називають своє ім'я і по черзі продовжують запропонований тренером діалог:

Н.: Я , Людмила, мій директор сказав би про мене, що я.....

- мій колега сказав би пр мене , що я....
- мій сусід сказав би про мене , що я....
- мій учень....
- мій сусід...
- мій друг...
- мій коханий....
- моя мама...
- перехожий сказав би про мене, що я....
- мій ворог ...
- мій кіт....
- моя книжка....
- моя ручка....
- мій комп'ютер...

III.Оголошення теми і мети заняття.

- У декого за стільцем знаходяться літери. Ті учасники, у кого є літери, повинні вийти і спробувати створити слово, яке можуть утворити ці букви:

МОТИВАЦІЯ

IV. Очікування.

Знаючи тему нашого заняття, у вас можуть виникнути очікування від нашого заняття. Напишіть свої очікування на сніжинках.

V. Вправа на випробовування власних можливостей «Крапка»

Тренер звертається до присутніх: «Хто хоче випробувати свої можливості?» Просить поставити крапку на стіні, потім вище і т.д., ця вправа показує, що можливості людини не мають меж. Основне, щоб сама людина бажала досягти більшого.

- Коли дитина виконує якесь завдання, чи задаємося ми питанням: “Які мотиви її діяльності?”. Мабуть, ні. Сказали зробити, якщо робить - добре, не робить – обіцяємо винагороду або покарання. Протягом усього життя людина чує: “Вивчиш вірша – отримаєш дві порції морозива”, “Якщо ти не зробиш домашнього завдання, то не підеш до друзів”, “Закінчиш навчання у школі без трійок – купимо тобі моторолер”, “Не здаси сесію – не поїдеш відпочивати на море”, “Не захистиш дисертацію – не отримаєш підвищення” ... Ми настільки звикли до примітивної поведінкової схеми “**стимул-реакція**”, що навіть не можемо уявити якийсь інший спосіб виховання дитини, стимулювання її праці, творчості, досягнень.

VI. Основна частина:

По-перше, невміння вчитися і долати труднощі. Навчання—тяжка праця, яка потребує спеціальних умінь та навичок, якщо вони не

сформовані у родині та початковій школі - у основній навчання стає непосильним.

По-друге, перевантаження навчальних програм. Наше прагнення «втиснути» в голови дітей побільше інформації призводить до втоми, опору і природного відторгнення. Адже людський розум, за влучним висловом Плутарха, не глек для рідини, а вогонь, який слід запалити.

По-третє, одноманітність життя і навчального процесу. Монотонність шкільних занять, відсутність яскравих вражень, необхідність «сидіти тихо», «мовчати» — все це робить шкільне життя підлітка нудним і тяжким.

По-четверте, обмеженість методів організації навчального процесу, авторитарність учителів і батьків. Згадаймо прописні істини: людина включається в будь-яку діяльність тоді, коли є потреба в цьому, тобто є мотив до дії. Учителю потрібно не примушувати дитину вчитися, а заохочувати.

2. Визначення термінів «мотив», «мотивація»

Мотив - спонукання до діяльності, пов'язане із задоволенням потреби;

- **причина, що лежить в основі вибору дій і вчинків.**

Мотивація - використання в навчанні системи мотивів, різних способів стимулювання та спонукання з метою спрямування й залучення учнів до активного навчального пізнання.

Мотивація буває:

- зовнішня- виконання роботи за зовнішньою вимогою, і не припинення її лише через острах покарання або сподівання на винагороду (прибирання в кімнаті);

- внутрішня - це виконання певної роботи через інтерес до неї, відчуття її внутрішньої цінності(дитина сама сіла малювати);

- позитивна ;

-негативна ;

Позитивна і негативна мотивація. Мотивація, заснована на позитивних стимулах, називається позитивною. Мотивація, заснована на негативних стимулах, називається негативною.

Приклад: думка : "якщо я наведу порядок на столі, я отримаю цукерку" або "якщо я не буду пустувати, то отримаю цукерку" є позитивною мотивацією.

Думка: "якщо я наведу порядок на столі, то мене не покарають" або "якщо я не буду пустувати, то мене не покарають" є негативною мотивацією.

- навчальна мотивація;

У рамках цього тренінгу ми будемо говорити про навчальну мотивацію.

Навчальна мотивація – це процес, який запускає, спрямовує і підтримує зусилля, спрямовані на виконання навчальної діяльності. Це складна комплексна система, утворювана мотивами, цілями, реакціями на невдачі, наполегливістю і установками учня.

Поговоримо про ланцюжок : **Мотив – Ціль**

Цей ланцюжок є нерозривним, так як мета не може бути досягнутою без мотиву, а мотив не може бути в принципі сформований без мети.

Мотив можна **розуміти**, а можна **осмислювати**.

- Зрозумілі мотиви не обов'язково приводять до мети, у той час як осмислені мотиви завжди досягають її. Приклад розуміння мотиву:

учень знає, що ходити до школи, отримувати знання, старанно вчиться - це його обов'язок, але чи досягне він мети – "успішне навчання, позитивні оцінки"? Не обов'язково. Або приклад усвідомленого мотиву: батьки поставили умову дитині, що він не піде гуляти (грати), поки не вивчить уроки. У цей момент у свідомості дитини залишаються розуміються мотиви (хороші оцінки, борг), але вони психологічно недієві, а дієва для нього саме умова батьків. Але така мотивація буде носити негативний стимул. Краще поговорити з дитиною і пообіцяти їй піти в театр, якщо вона прочитає твір і зможе Вам його цікаво переповісти

- Але що робити вчителю для того, щоб дитина мала позитивну внутрішню мотивацію перед уроком і з нею поверталася з дому?

3. Вправа «Мозковий штурм»

Ділимо учасників на групи за принципом «Червоний, жовтий, зелений». Кожна команда отримує завдання, продовжить ситуацію.

"Кішка, яка любила спати"

Кішка аптекаря з Женеви Жана Піното любила спати у вітрині. Як не намагався Жан відучити її від цієї звички, ніщо не допомагало – знову і знову кішка пробиралася у вітрину і солодко там засинала. Якщо кішку не змогли відучити, довелося придумати, як отримати з цього користь. Що придумав господар кішки?

"Чоботи для гусей"

Був час, коли росіяни поставляли в Європу гусей. Особливо цінувалися сірі гуси тульської породи. А переміщалися птиці на "західний" ринок найекономічнішим способом – своїм ходом. Ні тобі транспортних витрат, ні холодильників. І корму вздовж доріг тоді

було достатньо. Одне ускладнювало рух: ніжні лапи гусей збивались у кров від довгої дороги. Російських постачальників виручила кмітливість. Що вони придумали?

"Гроші для Бога"

Єпископ Орлеана Арнуль незадовго до 1000 року задумав перебудувати "чудовим чином" церква Сент-Круа. І гроші на це були. Але багатство церкви не хотілося показувати. Як же побудувати багатий храм, не хизуючись багатством?

Обговорення:

-Чи було цікаво виконувати вправу ? Чому? Емоційне піднесення – одне з помічників вчителя у мотивації учня.

3.Правила успішної мотивації учнів:

3.1. Для формування успішної мотивації учнів необхідно запам'ятати формулу :

Відчуття самостійного пошуку знань + відчуття свободи вибору + відчуття успішності (компетентності) = успішна навчальна діяльність учня.

1 .Відчуття самостійного пошуку знань.

Заклик: Я зроблю це сам!

- Головним джерелом навчальної мотивації (так і мотивації в загальному) є усвідомлення себе активним учасником процесу. Це доречно застосовувати в процесі самого уроку. Колективна участь, мозковий штурм – саме такі речі цьому сприяють.

Як приклад на етапі актуалізації використання методу «Проблемні питання» (роздаю кожному перелік питань)

Техніка «Проблемні питання»

Зазвичай при подачі нового матеріалу та його перевірки використовуються питання, які лише трохи активують пам'ять («хто винайшов...», «у якому році...»), але, щоб матеріал був дійсно засвоєний, необхідно задавати питання, які вимагають логіки, порівняння, аналізу і т. д. Учні не будуть просто «ковтати» інформацію, хоча деяким це не вдається через їх індивідуальні особливості. А як раз докладний розбір і більш глибоке розуміння матеріалу сприяє самостійному пошуку знань навіть в учнів з поганою пам'яттю (що, до речі, буде її покращувати).

Психологи придумали серію загальних питань, які можна застосовувати в різних навчальних ситуаціях:

- Що станеться, якщо ...?
- Наведи приклад...У чому сильні і слабкі сторони ...?
(Обґрунтувати)
- На що схоже ...?
- Що ми вже знаємо про ...?
- Яким чином ... можна використовувати для ...?
- Чим схожі ... і ...?
- Яким чином ... впливає на ...?
- Який ... є кращим і чому?

Важливо!

1. Не забувати, що у кожної дитини при опрацюванні матеріалу і висловленні гіпотез є право на помилку ;

2. Не забувати хвалити: Молодець , ти поставив чудове запитання.(Тут ми ставимо акцент саме на його діях, учень самостійно шукав і знайшов те, що йому потрібно)

Ще одна техніка для цього етапу "Знаю – не знаю – хочу дізнатися" .
 Дуже ефективний прийом рефлексії. Так само це сприяє розумінню дитиною: звідки і куди він рухається в освітньому процесі.

	+	–	?
Що знав(ла)	Це для мене абсолютно нове	Це суперечить тому, що я знав(ла)	Я хочу дізнатися більше про....

- При викладанні, поясненні нової теми можна запропонувати дітям використовувати таблицю, у якій він може робити самостійні позначення, які так само показовими є для вчителя – що дитині дається важче або що йому цікавіше.

II. Відчуття свободи вибору

Пропоную учасникам тренінгу уявити себе дітьми і дати відповідь на просте питання: Для чого я ходжу до школи?

(Відповіді записуємо на ватмані)

Обговорення:

Для дитини це питання скоріш риторичне, у дитини немає вибору не ходити до школи. Це саме відчуття що немає свободи вибору саме по собі відбиває все бажання ходити до школи, навчатися і взагалі позитивно сприймати школу.

Важливо!

1.Ініціатива дитини швидко гасне, якщо вона відчуває "заданість", а не "вибраність"!

Що ж можна зробити з цим? Та хоча б просто стежити за "улюбленими" фразами будь-якого дорослого. Менше вживаємо фрази: "Ви повинні, вам слід, ви зобов'язані", а більше фраз, які наштовхують на осмисленість шкільних правил: "У вас є такі варіанти, ви можете це і це..." • Так діла не буде! • Про це нам взагалі не потрібно говорити! • На це у нас немає часу! • Такого ще не бувало! • Про це ти не можеш судити! • І до чого ми так дійдемо! • Це несерйозно! • Можеш мені повірити! • Як ти до цього додумався?

2. Під час підготовки до уроку вчитель складає конспект уроку, в якому після оголошення теми і мети уроку вчитель прописує етап...? Мотивація навчальної діяльності. Що в цьому етапі уроку вчитель робить?

Гра «Вітер здуває з місця тих...» Мета вправи: змінити учасників у групах і зняти емоційне навантаження.

Гра «Мотивуй» Завдання групам: визначитися з темою уроку і продумати етап мотивації.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з української мови (5 клас).

Тема. Значення мови в житті суспільства. Українська мова – державна мова України.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з англійської мови (6 клас).

Тема. Представлення. Розповідь про себе.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з математики (6 клас).

Тема. Повторення навчального матеріалу за попередній рік.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з фізики (7 клас).

Тема. Фізика – наука про природу. Творці фізики.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з географії (8 клас).

Тема. Що вивчає курс «Географія материків та океанів».

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з фізкультури (8 клас).

Тема. Правила загальної гігієни та санітарії. Шкідливість паління.

Завдання: скласти мотивацію вступного уроку з хімії (8 клас).

Тема. Основні поняття з хімії. Правила ТБ у кабінеті хімії.

III. Відчуття успішності.

Ще одним важним стимулом до навчання є **створення ситуації успіху**. Надія на успіх живе в кожній дитині. Усунь надію – й зусилля людини втрачають сенс.

Для однієї дитини очікування успіху **звичне**, а для другої – **епізодичне**, а для третьої - **поодинокі**. Творцями його виступають і школярі, й учителі, й батьки. Успіх – це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прагнула у своїй діяльності, або **збігся** з її очікуваннями, або **перевершив** їх. На основі цього стану можуть сформуватися нові, сильні мотиви діяльності, зміниться рівень самооцінки, самоповаги. **При цьому вчителям потрібно добирати для учнів посильні завдання, оцінювати їхнє виконання. Під час цього слід забезпечувати належний мікроклімат, у якому учень позбувся б почуття невпевненості та страху.** Схвальні оцінювальні судження вчителя викликають в учнів позитивні емоції. Часто оцінка відіграє роль вольового мотиву, проте говорити про її стимуляційне значення

можна тільки тоді, коли вона викликає в учня бажання поглибити знання, виховує в нього вольові риси характеру. Дієвість оцінювання значною мірою залежить від коментування її педагогом. Бо гуманізація освіти потребує, щоб навчання було вільним від натиску на учнів, психологічного дискомфорту, породженого необ'єктивним оцінюванням.

Успіх – головне джерело мотивації учня до навчання. Тільки успіх дає задоволення від навчання й приведе в подальшому до ще кращих успіхів. Один раз досягнутий успіх забезпечить заохочення й бажання повторного успіху. Саме така самосвідомість і породжує мотивацію.

Як же ми можемо діяти в цій ситуації?

Як через похвалу або критичне визнання успіхів наших дітей, так і через інтерес до їхнього особистого розвитку! Це просто диво, скільки сили знаходить у собі маленька людина, визнана іншими дорослими людьми.

Похвала – це не що інше, як один з видів нагороди, що підвищує почуття гідності і може подіяти як позитивний імпульс для нового успіху. Дуже важливо підходити індивідуально, порівнюючи нинішній рівень учня з його попереднім рівнем і вказувати на індивідуальний розвиток дитини.

Ні в якому разі не можна порівнювати рівень певного учня з рівнем інших учнів класу, бо при цьому ми принижуємо дитину, віднімаємо його впевненість у собі й цим забезпечуємо початок невдач, тому що одна невдача породжує песимізм, який розвиває недостатню віру в себе і знижує почуття гідності. З цього і народжується антимотивація – небажання старатися більше.

Звичайно, критика має велику силу, її не слід зовсім відкидати, бо виважена критика теж мотивує. Але ця критика має будувати мости, а не, навпаки, все руйнувати. Ми повинні критикою не ображати дітей, а підштовхувати до нових успіхів (*Я знаю, ти це можеш!*).

Крім того, ми повинні вчити учнів долати невдачі, не боятися їх.

Найкраща реакція на невдачу і для вчителів, і для батьків удома – бачити не просто оцінку, тобто результат, а шукати причини невдач і допомагати дитині їх подолати.

Якщо учень відчуває, що витрачені ним на навчальний процес зусилля не залишилися непоміченими й були оцінені належним чином (хоча б в усній формі), то він і надалі працюватиме. Для деяких учнів навіть можливість участі в шкільній діяльності класу або групи вже є ситуацією успіху, а якщо їм було відведено роль доповідача (в будь-якій формі), то це стає для них дуже потужним стимулом до подальшого активного навчання. У таких моментах доцільна знову ж таки групова робота, де учасникам відведено певні ролі.

Зростає рівень відповідальності перед групою за обсяг своїх знань та вміння їх презентувати.

V. Вправа «Ланцюжок ідей»

Учасникам пропонується поділитися своїми методами і прийомами робіт на уроці, коли вони розвивали внутрішню мотивацію дитини.

VI. Визначення власної мотивації на успіх молодих педагогів.(методика Т. Елерсома Мотивація і творчість)

(Кожному учаснику тренінгу дарую «Звернення учня»)

VII. Рефлексія.

Вправа "Знаю – не знаю – хочу дізнатися"

VIII. Очікування від тренінгу.

Якщо очікування здійснилися пропоную створити справжню заметіль.

ВИСНОВКИ

Творча педагогічна діяльність педагога – складний безперервний процес його професійної самореалізації. Тому важливе завдання методичної служби школи – всебічно сприяти розвитку творчого потенціалу педагогів, ефективність якого значно підвищиться, якщо використовувати активні та інтерактивні форми методичної роботи, залучати вчителів до вивчення і впровадження в освітній процес інноваційних технологій.

Кожен педагог, який прагне до вдосконалення освітнього процесу, повинен перебувати у постійному творчому пошуку, у постійному експериментальному дослідженні. Важливим для вчителів є усвідомлення перспектив свого професійного розвитку у процесі інноваційної педагогічної діяльності, готовність до творчого, новаторського пошуку в педагогічній діяльності, адже педагог-практик – самостійний конструктор своєї діяльності.

Практика показує, що для розвитку творчого потенціалу педагогів школи необхідно:

- здійснювати моніторинг розвитку творчого потенціалу педагогів;
- широко використовувати активні та інтерактивні форми методичної роботи;
- активно залучати всіх педагогів до різноманітних форм методичної роботи;
- зацікавлювати педагогів інноваційними технологіями;
- створювати умови для самоосвіти;
- створювати сприятливий психологічний клімат у колективі для здійснення інноваційної, експериментальної діяльності.

В.О.Сухомлинський вважав: «Творчість – це незримі ниточки, які об'єднують серця». Тому тільки спільними зусиллями ми можемо досягти поставленої мети: виховати творчого педагога, який направить усі свої зусилля на розвиток творчої особистості учня.

Ефективності та результативності у формуванні творчого потенціалу вчителя можна досягти за умов чіткої спланованої координації дій усіх учасників освітнього процесу, коли тактика — співробітництво, співтворчість, що ґрунтується на вірі у творчий потенціал кожного педагога, на повазі до його індивідуальності.

Носіями педагогічних ідей можуть бути лише творчі особистості, здатні до рефлексії, саморозвитку, самоактуалізації, професійного самовдосконалення. Готовність до творчої діяльності є внутрішньою силою, що формує позитивну мотивацію вчителя та творчий потенціал школи, що є запорукою успіху нової української успішної школи.

Активізація творчої діяльності педагогів вплинула на формування в педагогічному колективі нашої школи нового педагогічного мислення, опанування вчителями інформаційних технологій, активної творчої діяльності. З огляду на аналіз системи методичної роботи школи можна сформулювати такі **методичні рекомендації щодо формування творчого потенціалу вчителя:**

- здійснювати диференційований підхід до роботи з різними категоріями вчителів;
- здійснювати керівництво самоосвітньою діяльністю вчителів;
- сприяти вдосконаленню змісту та форм методичної роботи, орієнтуючись на професійні потреби вчителя;

- для вибору оптимального варіанта системи методичної роботи з педагогічними кадрами враховувати завдання, які виникають перед педагогічним колективом за умов особистісно зорієнтованого навчання; результати діагностування професійної діяльності вчителів; накопичені традиції педагогічного колективу школи; порівняльну ефективність різних форм методичної роботи; соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі;
- під час планування роботи методичних об'єднань слід враховувати результати проведених моніторингів стану професійного рівня вчителів і брати до уваги пропозиції більшості членів методичного об'єднання;
- забезпечити якісний психолого-педагогічний супровід освітнього процесу;
- створювати умови, що сприяють здійсненню інноваційної діяльності вчителя: особистий приклад і майстерність керівників школи; підтримка педагогів-новаторів; створення позитивного середовища; наявність внутрішньої конкуренції; забезпечення участі вчителів у різноманітних проектах;
- дбати про заохочення вчителів до творчої діяльності (матеріальне заохочення, оцінювання оточення, об'єктивна атестація, мотиви особистої самореалізації, надання широкої ініціативи);
- використовувати тренінги з формування мотиваційної готовності вчителя до творчої діяльності; створення внутрішньої (корпоративної) культури школи, яка позитивно впливає на формування внутрішньої мотивації вчителя до підвищення творчої компетентності.

Використана література

1. Буракова Ю. Презентація творчих майстерень / Ю.Буракова // Дитячий садок. Бібліотека. – К: Шкільний світ. – 2009. – С. 5-9.
2. Вінник Н.Д. Творчий потенціал педагога як чинник успішної професійної діяльності / Н.Д.Вінник // Проблеми сучасної психології. – 2010. – Випуск 7. – С. 99-105.
3. Дейнеко О. Ігрове моделювання як форма активізації педагогів / О.Дейнеко // Вихователь-методист. – 2011. - №2. – С.44-45.
4. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта:проблеми, пошуки, перспективи: монографія /за ред. І.А.Зязюна. – К.: Віпол, 2000. – С.11-57.
5. Малик Н. Супровід самореалізації особистості вчителя.- Відкритий урок, 2011 № 12.
6. Методична робота з педкадрами: [Електронний ресурс] <http://www.moippo.mk.ua/attachments/article/1703>.
7. Кочерга О. Як підвищити професійну компетентність педагогів?- Психолог, 2011, № 44.
8. Палка О.С. Педагогічні технології. Навчальна книга, 1995. – С.180.
9. Розвиток творчого потенціалу педагогів: [Електронний ресурс] http://awqust.com/index_?_view.php?id=54.
10. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості / С.О.Сисоєва // Відкритий урок. – 2005. - №№21, 22. – С.13-19.

11. Скорик Т. Особистісно-орієнтована робота з підвищення фахового рівня вчителів // Директор школи. – 2004. - №17(305). – С.8-
12. Сухомлинський В.О. Вибрані твори у п'яти томах / Василь Олександрович Сухомлинський. – К: Радянська школа, 1976. – т.1. – 509 с.
12. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. – К.: Радянська школа, 1988. – С. 284 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Діагностична картка «Методична культура вчителя».

Педагог:	Потребую допомоги в розвитку якості/риси	Розвинута	Високо розвинута
Володію методикою реалізації різних педагогічних технологій			
Володію індивідуальною методикою реалізації програм у НВП			
Володію методикою педагогічних наукових досліджень і вмю її реалізувати в навчальному процесі, займаюсь дослідницькою діяльністю			
Виявляю бажання до впровадження нового, передового досвіду, зацікавлене ставлення до інновацій			
Виявляю високий рівень самоорганізації у підготовці до занять, працездатність, організованість, відповідальність			
Озброюю учнів глибокими знаннями			
Розвиваю творчі здібності учнів			
Умю діагностувати, моделювати й прогнозувати систему педагогічної діяльності			
Удосконалюю професійну			

діяльність, прогножуючи перспективи власної праці з огляду на самоаналіз досягнутого			
Беру активну участь у різних формах методичної роботи			
Маю потребу в самовихованні, формуванні досвіду духовного й професійного самовдосконалення			
Володію прийомами релаксації, технікою саморегуляції психічного стану			
Маю такі хобі...			
У вільний час обираю такий вид активного відпочинку, як...			
Можу назвати своїми друзями, однодумцями таких колег...			
Звертаюсь за методичною допомогою, порадою до таких колег...			
<i>Оцініть, будь ласка, рівень згуртованості колективу (1-12 балів)</i>			
<i>Які можете надати пропозиції щодо планування методичної діяльності школи?</i>			

Картка самоаналізу професійної діяльності педагога освітнього закладу №20

Індивідуальна методична проблема, над якою працюю:

Педагогічний стаж ___років категорія _____

Курсова перепідготовка

Атестуюся _____ н.р. на

У міжатестаційний період підготувала методичні доробки:

Навчальний рік	Участь у семінарах, конференціях, педчитаннях тощо різних рівнів	Результативність роботи з обдарованими дітьми			Виставка педтехнологій (участь та результативність)	Керівництво та участь (<i>виступи</i>) у роботі структурних підрозділів методичних служб навчальних закладів, міського, обласного та інших рівнів, педрадах, науково-методичних радах тощо	Позакласна та позашкільна робота	Фахові конкурси (участь та результативність)	Видавнича діяльність	Роботав складі журі, наявність сертифікатів, інше
		Олімпіади	Конкурс-захист наукових робіт	Тематичні конкурси Турніри Змагання Виставки Фестивалі						

